

9-10.2026
JG 30
#4

RANDKRANT

Hét magazine over de Vlaamse Rand

Portretfotografie Eva Verbeeck

‘Als je jonge mensen serieus neemt, vertellen ze vaak bijzondere dingen’



EN OOK ...

Famke Van Heel – Week van het Nederlands
Klimmen in Klooster – Moeras Ganshoren
Lieselot Mariën – Kinderopvangplaatsen?
Den Diepen Boomgaard – Jean Brusselmans
Ain Nor Hassan – Rob van Essen – Feebe & Friedl
Rita Verhoest – Cauden Borre – Jongeren en zorg
Langs de grens – Pelléas&Mélisande&Pelléas



Portretten

- 06 Jonge wind**
Hockeytalent Famke Van Heel
- 25 Jonge wind**
Tweelingzussen Feebe & Friedl
- 08 Figurant**
Schrijfster Lieselot Mariën uit Relegem
- 24 De Ketting**
Rita Verhoest uit Oppem
- 32 Gemengde gevoelens**
Ain Nor Hassan uit Tervuren

Samenleving & politiek

- 07 Kinderopvangplaatsen in de Rand?**
- 14 Meer jongeren, minder zorg**
- 28 Week van het Nederlands**

Mijn Rand

- 10 Den Diepen Boomgaard**
- 18 Cauden Borre Wijngaard**
- 20 Klimmuur in het Visitatieklooster**
- 26 Langs de grens**

Cultuur

- 04 Expo**
Jean Brusselmans. Schilder van nature
- 12 Expo**
Eva Verbeeck. America's Girls, On the Edge of a Dream
- 16 Theater**
Pelléas&Mélisande&Pelléas
- 17 Literatuur**
De zevende dag met Rob van Essen

Natuur en verkenning

- 30 Sterren van de natuur**
Het Moeras van Ganshoren



Kom volgend jaar nog eens terug

Ik deed het in zwarte kleren, Joy Division op de achtergrond. Want ja, iedereen vecht tegen zijn eigen demonen. Sommigen zelfs tegen de demonen van hun generatie. Soms gaat dat over ingrijpende gebeurtenissen, soms over heel praktische zaken. Je zoekt een huis en vindt er geen, want onbetaalbaar. Je zoekt een crèche voor je kind en vindt er geen. Alles vol. Je zoekt medische hulp en je botst op een ellenlange wachtlijst. Kom volgend jaar nog eens terug.

In deze RandKrant vind je de noodkreet van een generatie jongeren in Halle-Vilvoorde die anno 2026 om psychische en andere hulp vragen en die niet vinden. Die kreet is oud, we schreven er al meermaals over, onder andere in de artikelenreeks 'Het grote tekort'. Deze keer komt die noodkreet ook van de mensen uit de sector. Als er iemand is die het kan weten, dan zijn zij het wel.

'Het is geen optelsom van losse tekorten, het is een systeemfout', analyseren ze scherp.

Maar: hun goed gedocumenteerde signaalnota voor het beleid ging in juni nagenoeg geruisloos voorbij. Morgen is er nog een dag. Hoewel er nu uiteindelijk toch wat extra hulp in zicht lijkt, zal het nog jaren behelpen blijven. Druppels op een hete plaat. Hoe is het zover kunnen komen?, vragen wij ons ondertussen met zijn allen af, en vooral: waarom moet het zo lang duren vooraleer er oplossingen komen? Hoe zal de geschiedenis ons beoordelen?

Dat staat in contrast met de veerkracht die vele jongeren vertonen en daarover met veel aplomb komen getuigen. In onze rubriek Jonge Wind bijvoorbeeld. Hoe ze zichzelf zien, wie ze willen zijn of worden, en wat zij belangrijk vinden. 'Als je jonge mensen serieus neemt, vertellen ze vaak bijzondere dingen', concludeert portretfotografe Eva Verbeeck naar aanleiding van haar expo in CC De Factorij in Zaventem. •

TEKST Geert Selleslach – FOTO Filip Claessens

VOLG ONS OOK OP

RandKrant.be



Instagram



RingRand app



Thuis in de bus!



COLOFON RandKrant verschijnt digitaal en in 5 papieren edities. – **Realisatie** vzw 'de Rand' – **Hoofredactie** Geert Selleslach – **Eindredactie** Ingrid Laporte – **Fotografie** Filip Claessens en David Legrève – **Redacteuren** Michael Bellon, Bart Claes, Koen Demarsin, Tina Deneyer, Nathalie Dirix, Herman Dierickx, Gerard Hautekeur, Joris Herpol, Anne Peeters, Tom Peeters, Luc Vander Elst en Luc Vanheerentals – **Webredactie** Hanna Karalic – **Redactieadres** Kaasmarkt 75, 1780 Wemmel www.randkrant.be, randkrant@derand.be – **Verantwoordelijke uitgever** Jo Van Vaerenbergh, Agentschap 'de Rand', Kaasmarkt 75, 1780 Wemmel – **Vormgeving** www.jaja.be

Schilder Jean Brusselmans in Bozar

Het dagelijkse leven handig geordend in kleurvlakken

Bozar blik met een grote overzichtsexpo terug op het nog altijd wat miskende oeuvre van Jean Brusselmans, die eerst in Brussel en daarna in Dilbeek schilderde wat hij rond zich zag. ‘Zijn geometrische eenvoud en speelsheid kan potentieel een groot publiek aanspreken’, weten curator Ann Geeraerts en kunstenaar Kristof Santy.

TEKST Tom Peeters – FOTO Filip Claessens

In Dilbeek lag het huis van schilder Jean Brusselmans (1884–1953) wat afgelegen op een heuveltop. Uitkijkend op de Broekbeekvallei deelde hij zijn wereld op in eenvoudige kleurvlakken die hij schilderde zoals de andere dingen die hij kende: zijn huis, zijn eetkamer, zijn vrouw, en natuurlijk ook de gebouwen en het werkvolk dat hij had geobserveerd in Brussel, waar hij het eerste deel van zijn leven doorbracht.

Bijna 100 jaar nadat hij er zijn eerste prestigieuze tentoonstelling kreeg, keert hij nu terug naar de hoofdstad. De expo in Bozar is zijn belangrijkste expo sinds 1980, en de meest ambitieuze sinds passages in Mu.ZEE in Oostende (2011) en Kunstmuseum Den Haag (2018). ‘Ze komt geen dag te vroeg’, volgens curator Ann Geeraerts. ‘Ik werk zestien jaar bij Bozar. Al die tijd was het wachten tot de omstandigheden goed zaten om onze historische band aan te halen. Die gaat terug tot 1931, toen Brusselmans in het toenmalige Paleis voor Schone Kunsten in samenwerking met kunstenaarsvereniging L’Art Vivant een eerste keer exposeerde. In 1938 volgde weer een expo en ook vlak voor zijn dood en in de jaren zeventig hing zijn werk hier aan de muren.’

Seriële kunstenaar

Waar eerdere overzichten zich vooral concentreerden op de jaren 1930 en 1940 – de periode waarin Brusselmans zijn meest herkenbare, geometrisch opgebouwde stijl ontwikkelde – kiest Geeraerts voor een bredere aanpak. ‘De expo begint in 1914, het moment waarop Brusselmans naar de Brusselse kanaalzone verhuist en, na de dood van zijn leermeester en generatiegenoot Rik Wouters, stilaan zijn eigen weg vindt tussen Vlaams expressionisme, het voorbeeld van Vincent van Gogh en Constant Permeke, en een groeiende fascinatie voor geometrie.’ ‘We tonen ook een aantal werken die niet of nauwelijks zijn vertoond en je niet meteen met hem zou associëren. Die keuze is inhoudelijk gemotiveerd: Brusselmans was een *seriële kunstenaar* die motieven – de brug over het kanaal, de gevel van zijn huis, een stillevens met koffiekkan – decennialang bleef hernemen en verfijnen. Door vroeg te beginnen, wordt dat *hertekenproces* zichtbaar.’

Eigenzinnig

Brusselmans wordt wisselend weggezet als expressionist, voorloper van de popart of vroege vertegenwoordiger van de Nieuwe

Zakelijkheid, maar met die etiketten kan de curator niet veel. ‘Voor mij is hij niet zozeer de grote modernist of vernieuwer, maar een van onze meest eigenzinnige kunstenaars die langs stromingen heen loopt.’

Om die positie tastbaar te maken, wordt hij in dialoog getoond met tijdgenoten als Rik Wouters en Gustaaf De Smet, met wie hij een veeleer competitieve verstandhouding had. Met Constant Permeke, die hij goed kende maar wiens stijl hij te ‘karikaturaal’ vond, en met Fernand Léger, wiens abstracte, geometrische lichamen een duidelijke echo krijgt in Brusselmans’ latere werk. Maar ook met Giorgio Morandi en Piet Mondriaan, wier herhaling van eenzelfde motief aansluit bij zijn obsessieve series. ‘Toch bleef hij, in tegenstelling tot veel tijdgenoten altijd figuratief’, vervolgt Geeraerts. ‘Hij balanceerde ook voortdurend tussen tegenstellingen. Hij was solitair maar zat in veel kunstgroeperingen. Hij was contrair maar toegankelijk. Zijn werk was stil maar dynamisch. Sober maar genereus. Eenvoudig maar complex.’

Alledaags en onaf

Wat hij schilderde, bleef daarbij opvallend alledaags: een stillevens met een haring en wat brood, een uitzicht op een kerktoeren, arbeiders bij het kanaal. ‘Die soberheid – de *iconografie van de armoede* zoals ze wordt genoemd – verraadde zijn leefomstandigheden. Brusselmans heeft nooit veel geld gehad, verkocht erg slecht en ondanks steunaanvragen bij de overheid bleef hij tot op hoge leeftijd in armoede leven.’ Een deel van de getoonde werken, zoals het bekende *Strandgezicht met baadsters*, zijn onafgewerkt, wat hier nadrukkelijk als een kwaliteit wordt voorgesteld. ‘Dat maakt ze



📍 curator Ann Geeraerts

interessant omdat je er zijn werkwijze kan uit aflezen.' Recent röntgenonderzoek op een van de werken toonde ook aan dat Brusselmans, ondanks zijn sterk beredeneerde, bijna geometrische voorbereidende tekeningen, tijdens het schilderen zichzelf nog volop bleef bijsturen.

Decors

Een bijzondere ruimte op de expo is gewijd aan enkele prestigieuze decoropdrachten die hij in de jaren 1930 kreeg. Omdat daar op enkele foto's en een maquette na niets van bewaard is gebleven, vroeg Bozar aan de hedendaagse kunstenaar Kristof Santy om op basis van dat archiefmateriaal een nieuw decor te ontwerpen. Twee monumentale panelen, telkens drie meter hoog en vijf meter breed, hangen in een aparte, met lange gordijnen afgebakende ruimte.

“ **Brusselmans balanceerde voortdurend tussen tegenstellingen. Hij was solitair maar zat in veel kunstgroeperingen. Hij was contrair maar toegankelijk. Zijn werk was stil maar dynamisch. Sober maar genereus. Eenvoudig maar complex.**

‘Omdat Brusselmans ingetogen kleuren gebruikt en mijn palet doorgaans iets feller is, heb ik met pastelkrijt gewerkt’, zegt Santy. ‘Het lukte vrij goed om zijn stijl te benaderen, ook omdat ik zijn manier van denken door en door ken. Hoe hij landschappen stileert, zonder narratief en met humor, sprak me

onmiddellijk aan. Hij deed me inzien dat een schilderij puur over kleuren, vlakken en lijnen kan gaan.’ Dat Santy hem als mens denkt te begrijpen, hielp hem bij zijn opdracht. ‘Ik ben ook drukker van opleiding, schilder het alledaagse en hecht weinig belang aan materieel bezit. Hij was misschien arm, maar rijk aan ideeën en héél *down-to-earth*.’

Revival

‘Ondanks de groeiende belangstelling op veilingen en kunstbeurzen blijft de schilder te weinig gekend’, vindt Geeraerts. Ook in Vlaanderen. ‘Met deze expo hopen we een nieuw publiek aan te spreken. Financieel is hij, in vergelijking met andere Belgische modernisten, relatief toegankelijk: een goed schilderij uit zijn beste periode kost tussen de 100.000 en 200.000 euro, terwijl vroege werken en tekeningen al vanaf 15.000 euro te vinden zijn. Dat is peanuts in vergelijking met andere modernisten.’

De curator verwacht dat die prijzen zullen stijgen. ‘Hoe meer galleries ik bezoek en jonge kunstenaars zie, hoe meer ik Brusselmans herken. In de houtskooltekeningen van Ben Sledsens, de schilderijen van Kristof Santy en Shirley Villavicencio.’ Santy kan dat alleen maar beamen. ‘Zijn eigenzinnige stijl werd in zijn tijd niet altijd begrepen, maar een jonge generatie is dol op zijn speelsheid. Ook buiten de landsgrenzen merk ik meer waardering. Misschien dat zijn wat frivole, ondeugende beeldtaal daarin meespeelt. Figuratieve schilderkunst beleeft een revival en Brusselmans past daarin.’ ●

2 OKT TOT 31 JAN

Jean Brusselmans. Schilder van nature
Brussel, Bozar, www.bozar.be



Jong hockeytalent Famke Van Heel

‘Laat uitgaan zit er voor mij niet in’

De naam van Famke Van Heel (18) uit Sint-Genesius-Rode ging afgelopen sportzomer over de tongen. Ze hielp de Red Panthers mee aan een bronzen plak op het WK Hockey in eigen land. Intussen kijkt ze al vooruit. ‘Samen met mijn broer Marin de Olympische Spelen in Los Angeles halen, dat is mijn droom.’

TEKST Jelle Scheppers – FOTO Tine De Wilde

Het gaat hard voor Famke Van Heel. Op amper achttienjarige leeftijd is ze een van de opvallendste opkomende talenten in het Belgische vrouwenhockey. Eerder dit jaar speelde ze haar eerste wedstrijden voor de Red Panthers, de nationale vrouwenploeg. En zo haalde ze de selectie voor het WK Hockey afgelopen zomer.

In de halve finale tegen Nederland maakte ze zelfs een prachtig doelpunt, maar de scheidsrechter keurde het om onbegrijpelijke reden af. De uiteindelijke derde plek zorgde voor enige troost.

Hockeyfamilie

Hockey spelen doet Famke al heel haar jonge leven. ‘Zowel mijn papa als mijn mama speelden hockey. Dus je hoeft niet ver te zoeken van waar ik het heb meegekregen. Van mijn drie tot mijn negende speelde ik bij de hockeyclub van Linkebeek. Nadien ben ik naar de club Wellington in Ukkel getrokken. En sinds een paar jaar kom ik uit voor de Waterloo Ducks.’

Sportief gezien ligt haar focus helemaal op het hockey, maar dat is niet altijd zo geweest. ‘Ik heb in Sint-Genesius-Rode tal van sporten gedaan. Toen ik van de Belgische hockeybond de vraag kreeg om bij de U16 Girls te spelen, was het tijd om een keuze te maken. En die heb ik me nog niet beklagd. We zijn

“ Ik moet opofferingen maken, maar die neem ik er graag bij. Want ik mag spelen voor mijn land en doen wat ik graag doe. ”

een echte hockeyfamilie. Mijn oudste broer Marin nam eind vorig jaar met de Young Red Lions nog deel aan het WK U21. Samen met mijn broer geselecteerd worden voor de Olympische Spelen in Los Angeles in 2028, daar droom ik van.’

Flexibele school

Het is al een druk jaar geweest voor Famke. Afgelopen schooljaar studeerde ze met succes af aan het Onze-Lieve-Vrouwinstituut in haar thuisgemeente. Nu mag ze zich universiteitsstudent noemen. ‘Zonder de steun van de school was dit niet mogelijk geweest. Na het vijfde middelbaar ben ik van school veranderd. We zochten een school die mij de mogelijkheden wou geven om mijn schoolwerk en mijn sport op een zo goed mogelijke manier te combineren. In het begin van het schooljaar ben ik nog best veel naar school kunnen gaan, maar dan kwam het WK voor U21 in Chili eraan. In december, in volle examenperiode. De school heeft zich zeer flexibel getoond bij het opmaken van het examenrooster. Na mijn terugkeer heb ik enkele examens kunnen afleggen. De rest volgde

nadien. Het is dus niet zo dat de school zomaar examens liet vallen. Voor iedere week werd er een planning opgemaakt, op basis van mijn trainingsschema en eventuele wedstrijden in het buitenland. Ik ben de school daar enorm dankbaar voor.'

Vrij op zaterdag

Veel vrije tijd heeft Famke niet over. 'Verschillende keren per week moet ik naar Wilrijk voor trainingen met de Red Panthers. Daarnaast staan er *work-outs* in de fitness op het programma. En ik moet natuurlijk ook nog trainen bij mijn club, met op zondag een competitiewedstrijd. Eigenlijk ben ik enkel op zaterdag vrij, maar dat betekent niet dat ik dan zit te niksen. Dan is het studeren geblazen. Het is best druk, en ik moet wel wat dingen laten die mijn leeftijdsgenoten wel kunnen doen. Laat uitgaan zit er voor mij niet in. Voldoende slapen is belangrijk. Ik moet opofferingen maken, maar die neem ik er graag bij, want ik mag spelen voor mijn land en doen wat ik graag doe.'

Buitenlands avontuur

Dat Famke voor België uitkomt, is niet zo vanzelfsprekend als het lijkt. Haar mama is immers een Ierse, haar papa een Nederlander met de dubbele nationaliteit. 'Tot mijn twee jaar heb ik in Londen gewoond. Doordat mijn oma ziek was, zijn we naar Sint-Genesius-Rode verhuisd, en we zijn hier niet meer vertrokken. Intussen wonen we in het huis van mijn grootouders. Ik woon hier echt graag.'

De toekomst ziet er rooskleurig uit voor Famke Van Heel, al blijft ze met haar beide voeten op de grond. 'Op de Olympische Spelen in Parijs heb ik alle wedstrijden van de Red Panthers ter plaatse kunnen volgen. Dat ik nu mee op het veld sta, is echt ongelooflijk. Wat de toekomst brengt, weet ik nog niet. Voor mijn masteropleiding denk ik aan Spanje, maar dat is al heel ver vooruit lopen. Een buitenlands avontuur zie ik zeker zitten, maar dat is nu nog niet aan de orde.' ●

i Dit artikel verscheen eerst in Buurten, de gemeenschapskrant van GC de Boesdaalhoeve in Rode.

Vlaamse Rand schreeuwt om meer kinderopvangplaatsen

Halle-Vilvoorde telde in 2025 gemiddeld 36 opvangplaatsen voor 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar, tegenover gemiddeld 46,07 in Vlaanderen. Uit de meest recente cijfers van het Vlaams agentschap Opgroeien voor het eerste kwartaal van 2026 blijkt dat in de Vlaamse Rand vooral Grimbergen (23,67 opvangplaatsen voor 100 kinderen tussen 0 en 3), Sint-Pieters-Leeuw (25,11), Wemmel (25,62), Wezembeek-Oppeem (27,20) en Ternat (28,25) slecht scoren op vlak van het aantal kinderopvangplaatsen. In drie randgemeenten op vier is het aantal opvangplaatsen lager dan het Vlaams gemiddelde. Dat is het geval in de grotere gemeenten zoals Dilbeek (32,87), Vilvoorde (39,89), Asse (32,28) en Meise (33,30). Positieve uitschieters zijn Overijse (50,54), Tervuren (50,01), Sint-Genesius-Rode (54,62) en Kraainem (60,23).

Vlaams parlementslicd Peter Van Rompuy (cd&v) stelde op ringtv dat de nood aan meer kinderopvang het grootst is in de Vlaamse Rand. Hij wees hierbij op de demografische groei die de helft groter is dan in de rest van Vlaanderen. 'De Rand telt ook meer gezinnen dan gemiddeld in Vlaanderen. Deze maken bovendien vaker gebruik van kinderopvang.' Van Rompuy uitte kritiek op de wijze waarop bevoegd Vlaamse minister Gennez (Vooruit) de gesubsidieerde kinderopvangplaatsen toekent. Eind 2025 werden circa 4.000 inkomensgerelateerde plaatsen toegewezen en midden juni 605 voor innovatieve kinderopvang. 'Er wordt hierbij een voorafname toegekend van 15% voor Antwerpen, 10% voor Brussel en 5% voor Gent. Omwille van de grote nood aan bijkomende kinderopvangplaatsen moet ook de Rand worden toegevoegd aan die pot van 30% voorafname.'

Ook de Druivenstreek staat aan de klaagmuur. Hoeilaart, Overijse, Tervuren en Huldenberg zijn niet te spreken over de afwijzing van hun dossier om middelen te bekomen voor innovatieve kinderopvang. Het project wou naast 26 tot 36 inkomensgerelateerde opvangplaatsen ook een

praktijkgericht opleidingscentrum voor kinderbegeleiders oprichten, inzetten op taalondersteuning Nederlands voor anderstalige medewerkers en werkplekleren stimuleren. Voor de innovatieve onderdelen werden geen middelen toegewezen. 'De Rand groeit razendsnel en kent unieke uitdagingen op vlak van kinderopvang, taal en personeel. Toch lijkt Vlaanderen opnieuw vooral te investeren in de grote steden, terwijl onze regio achterblijft', aldus burgemeester van Hoeilaart Tim Vandenput (Anders). Ternat eist dat Vlaanderen prioritair opvangplaatsen creëert waar de nood het hoogst is. Ook het dossier dat Ferm Kinderopvang, MPC Sint-Franciscus, GBS De Kiem Wambeek en Huis van het Kind Ternat indienden voor een inclusieve kinderopvang van 35 plaatsen werd recent afgewezen. ●

TEKST Luc Vanheerentals – **FOTO** Filip Claessens



In gesprek met bekende en minder bekende inwoners uit de regio.

Auteur Lieselot Mariën schrijft *Als de dieren*

Domweg gelukkig in Relegem

Auteur Lieselot Mariën (40) verhuisde in 2024 van Brussel naar Relegem. In april vorig jaar bracht ze met *Als de dieren* dé debuutroman van het jaar uit. In dit werk tracht de hoofdfiguur te begrijpen wat haar tijdens een postnatale depressie overkwam. Het boek kreeg lovende recensies en werd zowel voor de Bronzen Uil, de Boon Literatuurprijs als de Libris Literatuurprijs genomineerd.

TEKST Luc Vanheerentals – FOTO Filip Claessens

Lieselot Mariën is momenteel als juriste aan de slag bij Elia en heeft een verleden als dramaturge in de theaterwereld. Over enkele maanden wil ze zich volledig wijden aan het schrijven van een nieuw boek. In het landelijke Relegem voelen Lieselot en haar lief zich ondertussen helemaal thuis.

‘Door de verhuis van Brussel naar Relegem vonden we beiden een perfect evenwicht. Terwijl ik een stadskind ben, is mijn lief een echte plattelandjongen. In Relegem wonen wij tussen de velden en met de fiets ben ik toch op een half uur in het centrum van Brussel’, zegt Mariën. De integratie in het dorp verliep vlot. ‘Het is leuk om vast te stellen hoe wij ons ondertussen aan het nestelen zijn in het sociaal weefsel van de dorpsgemeenschap. We leerden al heel wat mensen kennen waarmee we geregeld plezante babbeltjes hebben. Dat ons zoontje in dit dorp naar school gaat, is vanzelfsprekend ook bevorderlijk voor nieuwe sociale contacten. Met een school, een bakker, een café, een frietkot,... zijn er in Relegem overigens tal van locaties waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.’

Verbinding zoeken

Met haar gelauwerde boek wou Mariën al schrijvend inzicht verwerven in wat haar tijdens die postnatale depressie overkwam. ‘Ik moest schrijven om de duisternis te begrijpen, die me als jonge moeder onderuithaalde.’ De vele korte stukken in het boek, met metaforische verhalen uit de dierenwereld, leiden niet tot een heldere conclusie, maar zijn een zoekende, aftastende beweging die een *deconstructie* beoogt van het dominante beeld van de zorgende moeder.

“ **Dat een moeder instinctief weet wat te doen, is een fictie.**

‘Er is een link tussen de schuld en schaamte die mijn hoofdpersonage voelt tijdens haar postnatale depressie, en de wijze waarop wij het moederschap cultureel vormgeven. Dat een moeder instinctief weet wat te doen, is een fictie. Vraag is waarom het hoofdpersonage het gevoel heeft dat ze haar moederschap niet zomaar vrij vorm kan geven, maar dat ze ergens in moet passen. Zelf vond ik

dat ook een vreemde vaststelling. Doordat ik feministische denkers had gelezen, dacht ik gewapend te zijn tegen het heersende moederbeeld, maar op het ogenblik dat je moeder wordt, blijken onberedeneerde sedimenten van dat archetypische moederbeeld toch nog heel aanwezig’, zegt Mariën.

Het boek is een poging om verbinding te zoeken met het kind, iets wat het hoofdpersonage heel de tijd betracht. ‘Daarom is het boek opgevat als een brief aan het kind. Een aanspreking is een heel duidelijke manier om verbinding te zoeken. Ik probeer tot bij jou te komen, maar om dat te kunnen moet ik eerst analyseren wat er gebeurd is tussen ons.’

Mariën wijst erop dat het boek niet autobiografisch is, dat er aan de realiteit heel wat fictie toegevoegd is en dat de brief niet op te vatten is als een brief aan haar eigen zoon. Het boek blijft overigens niet alleen verweg van filosofische analyses, maar ook van klinisch onderzoek naar postnatale depressie. ‘Wanneer je het op die manier pathologiseert, ontnem je het boek zijn zeggingskracht over het normale. Als je het een ziekte noemt, kunnen wij ervan weggijken zonder ons eigen moederbeeld in vraag te stellen.’

Tijd vrijmaken om te schrijven

Mariën studeerde filosofie en rechten. ‘Filosofie was een keuze van het hart, want ik wilde in de eerste plaats begrijpen en mij verdiepen. Na een tijd begon ik te beseffen dat ik meer tools nodig had als ik iets wou betekenen in de wereld. Vanuit die maatschappelijke betrokkenheid koos ik voor rechten.’

Tijdens haar studies participeert ze met succes aan internationale pleitwedstrijden. In die periode werkt Mariën ook in het theater. ‘Op mijn 16e deed ik auditie bij het Leuvense theatergezelschap fABULEUS. Nadat ik



⬆ Lieselot Mariën

meespeelde in een stuk raakte ik gefascineerd door de functie van dramaturg die de regisseur helpt bij de analyse van de tekst en de boodschap die de auteur daarmee heeft willen uitdragen.'

Afgestudeerd met grote onderscheiding kan Mariën snel na haar studies aan de slag bij Van Bael & Bellis, ENTSO-E en tot slot bij hoogspanningsbeheerder Elia. Ze houdt er zich vooral bezig met energierecht. In 2022 beslist ze zich voor een tijdje volledig te wijden aan de literatuur. 'Het probleem was dat ik op dat ogenblik in mijn functie als jurist geen ruimte vond voor mijn schrijfwerk. De gevoeligheid voor literatuur en de goesting om iets op papier te zetten, zat er al van

jongsaf in. Tijdens de laatste jaren als jurist kreeg ik steeds meer het gevoel dat er iets niet klopte. Het laatste jaar bij Elia opteerde ik voor een 4/5e job om te kunnen schrijven. Ik schreef in die periode een kortverhaal dat ik naar een literair tijdschrift opstuurde en begon aan een roman. Toen ik moeder werd, interesseerde die roman mij niet meer en ging mijn interesse volledig uit naar wat ik na de bevalling van mijn zoon in 2020 had meegemaakt.'

Mariën wil in de toekomst haar juridisch werk combineren met schrijven. 'Ik denk nog steeds dat ik het niet gelijktijdig kan, zoals 's morgens en overdag het ene en 's avonds het andere, maar wel serieel. Ik

werk nu een tijd als jurist bij Elia, en herneem nadien het geconcentreerde schrijfwerk.' Toen ze in 2022 stopte bij Elia begon ze ook audiodocumentaires te maken voor het programma Docs van de Nederlandse Openbare Omroep NTR. Ook dat wil ze graag blijven doen. 'Mijn eerste documentaire ging over een man die uit de Getuigen van Jehova was gestapt, maar toch bleef samenleven met zijn vrouw die wel lid bleef. Volgens de Jehova-regels mogen ex-leden echter niet meer met leden praten. Het gevolg was dat die man al 30 jaar niet meer met zijn vrouw praat, terwijl hij er mee samenleeft. Wat mij verbijsterde, was dat iemand in zo'n situatie blijft leven.' Vier jaar lang werkte ze ook aan de recent uitgebrachte podcast ALPHA waarin zes undercoveragenten van de politie worden geportretteerd.

Zelfplukplek

Ondertussen koestert Mariën nieuwe plannen in Relegem. 'In samenwerking met Groot Eiland, een vzw met de nodige expertise, willen mijn partner en ik een zelfplukboerderij uitbouwen.' Dergelijk Community Supported Agriculture is een partnerschap tussen boeren en consumenten waarin beiden de risico's en overvloed delen. In ruil voor de financiële inbreng via een jaarlijks abonnement (oogstaandeel) verwerft de consument het recht op een deel van de gezonde, biologische en ecologisch geteelde opbrengst. De consument komt ter plekke zelf groenten en fruit oogsten. We hopen dat dit project in Relegem uitgroeit tot een plek waar mensen elkaar ontmoeten.' ●

📍 **Als de dieren, Lieselot Mariën, Das Mag Uitgeverij, 2025**



Een plek waar groenten groeien en mensen bloeien

Het heeft even geduurd maar het terrein en de gebouwen van Den Diepen Boomgaard (DBB) in Grimbergen zijn compleet vernieuwd. Achter de gevels schuilt er een hoevewinkel, een nieuwe keuken, winkelcafé De Smaakschuur en vergaderzalen in het groen. Alles straalt een duurzame toekomst uit.

TEKST Gerard Hautekeur – FOTO Filip Claessens

Op ruim tien jaar tijd maakte de bio-boerderij aan de Rijkenshoekstraat in Grimbergen een enorme evolutie door: van 15 medewerkers en 4 begeleiders naar een solide sociale economie-onderneming met 65 medewerkers in loondienst, en daarnaast nog medewerkers in andere statuten, zodat er in totaal 90 mensen op de werkvloer staan.

Met glans geslaagd

Voor directeur Sara Heyvaert betekende de officiële opening tijdens de bio-week midden juni door Vlaams minister van Landbouw

Jo Brouns (cd&v) een erkenning van het gepresteerde werk op de bio-boerderij. 'Voor ons was het vooral een dag van trots op het team dat dit elke dag mogelijk maakt. Mensen die ver van de reguliere arbeidsmarkt staan, doen hier in allerlei statuten werkervaring op. Het komt erop aan de talenten van elke medewerker te stimuleren en op de beste manier in te zetten. Dit is voor iedereen anders, zowel wat het tempo als de kwaliteit van het geleverde werk betreft. Sommige medewerkers krijgen bepaalde taken niet toegewezen als ze te complex zijn voor hen. Een dergelijke manier van werken

vereist maatwerk en dat behoort tot onze sociale missie, maar als sociale economie-onderneming moeten we ook rendement halen. De grote investeringen van de afgelopen jaren in de renovatie en de nieuwbouw moeten we terug verdienen.'

Heyvaert gaat er prat op dat de DBB opnieuw het kwaliteitslabel van maatwerkbedrijf behaalde. 'We voldoen voor de komende drie jaar aan de strenge kwaliteitseisen van de subsidiërende Vlaamse overheid. Even voordien zijn we bij de toekenning van het bio-label opnieuw met glans geslaagd. Onze aanpak wordt blijkbaar ook door de hogere overheid op prijs gesteld.'

Zelfoogst

'We behoren tot de 25% kleinste maatwerkbedrijven in Vlaanderen, maar we willen groots zijn in onze kleinschaligheid', zegt Heyvaert met een brede glimlach. Ze wijst op een belangrijke evolutie in de werking van Den Diepen Boomgaard. 'In de beginjaren legden we de nadruk op de verkoop van groentepakketten aan de abonnees

en de verkoop van fruit en groenten op de veiling. Door de toenemende concurrentie was dit model voor ons niet langer houdbaar. Nu is er nog een beperkte afzet van groentepakketten en in 2016 hebben we het roer resoluut omgegooid en zijn we met de zelfoogst-tuin gestart.

‘Aanvankelijk telden we vijftig gezinnen; nu zitten we veruit op ons maximum van

“ We willen groots zijn in onze kleinschaligheid.

150 gezinnen, die het hele jaar door seizoen-groenten komen plukken. De zelfplukkers kunnen hier zeven dagen op zeven groenten en fruit plukken voor vers gebruik, dus niet om in te vriezen. De abonnees op de zelfoogst garanderen 80% van ons inkomen op het veld. Een deel van de resterende groenten en fruit is te koop in onze hoevewinkel. Dankzij onze moderne keuken wordt een ander deel verwerkt in verse kant en klare maaltijden of in artisanaal bereide soepen, ketchup of chutney. We gooien niets weg. Als er in de zomermaanden bij voorbeeld te veel courgetten op het veld staan, vriezen we die in en verwerken ze tot soep of confituur.’

Vergaderen en feesten in het groen

‘We voorzien eveneens in de catering voor groepen die van onze vergaderzalen gebruik maken. In de glazen serre in de boomgaard kunnen 20 tot 25 mensen vergaderen en als we de stretchtent opzetten, kunnen er in totaal 40 mensen in een rustig, groen kader bijeenkomen. Daarnaast beschikken we in de nieuwbouw over twee grote vergader- en feestzalen, de ene biedt ruimte voor vijftig en de andere voor zeventig mensen. Een toenemend aantal verenigingen en bedrijven huren de zalen voor seminars of een teambuilding. Voor groepen en privé personen organiseren we ook familiefeesten en koffietafels.’

‘De diversifiëring van ons aanbod maakt dat

we onder de werkzoekenden telkens andere profielen kunnen aantrekken’, verduidelijkt Heyvaert. ‘Naast het veldwerk ontstaan er tal van nieuwe taken, zoals de catering, het afruimen of klaarzetten van de vergaderzalen, het bedienen van de klanten. In dit opzet past ook het gloednieuwe winkelcafé De Smaakschuur – op de plaats van de vroegere vervallen schuur. Tijdens de openingsuren van de winkel kunnen bezoekers er terecht voor een warm of koud drankje, al dan niet met een versgebakken versnapering of een eenvoudige lunch, zoals een tajine, lasagne of quiche. Er is ook de lunch van de week, op basis van de seizoengroenten uit de eigen tuin. Dergelijke initiatieven moeten het rendement van de geteelde groenten en fruit op het eigen veld opkrikken. We leveren bijvoorbeeld al fruitmanden en soepen op het werk. We zijn actief op zoek naar vaste partners, zoals zorginstellingen, om onze producten af te nemen.’

Sterkhouder

Het snelst groeiende project en tevens de sterkhouder van Den Diepen Boomgaard is de groendienst. De dienst staat in voor een ecologisch groenonderhoud bij mensen thuis, in openbare ruimtes en op bedrijfsterreinen. ‘Zowel voor particulieren als bedrijven werken we met een groenonderhouds-abonnement van een jaar, afgestemd op de verwachtingen van de klant. We zijn een belangrijke partner van het lokaal bestuur voor het professioneel beheer van het openbaar groen. Momenteel telt de groendienst 27 medewerkers en 4 begeleiders. We zien dat mensen die in ons maatwerkbedrijf werkervaring opdoen niet zozeer naar de reguliere arbeidsmarkt doorstromen, maar wel intern van een stage naar betaalde arbeid binnen Den Diepen Boomgaard doorgroeien. De groendienst is daarvan een sprekend voorbeeld.’ ●

📍 www.diepenboomgaard.be



Bio is in opmars

De perspectieven voor Den Diepen Boomgaard en de bio-landbouw zijn hoopgevend. Dat bleek tijdens de officiële opening van de bio-week midden juni. Volgens het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) stegen de bestedingen aan bio-producten in België het afgelopen jaar met 4% tot 1,36 miljard euro. Inmiddels koopt 45% van de Belgen minstens een keer per maand bio-producten en herkent het EU-bio-label. De Vlaamse minister van Landbouw noemt bio niet langer een niche, maar een volwaardig onderdeel van de landbouwsector, die economisch belangrijk is en tegelijk zorg draagt voor bodem, water, biodiversiteit en klimaat. Bovendien willen consumenten weten waar hun voeding vandaan komt en hoe die wordt geproduceerd. Ze kopen of oogsten bij de producent. Dat verklaart het groeiende succes van de korte keten, rechtstreeks van boer aan de consument. In Den Diepen Boomgaard gaat 95% van wat er op veld wordt geteeld rechtstreeks naar de eindconsument via zelf-pluk, de groente-abonnementen, de verkoop in de hoevewinkel of het wordt verwerkt in de kant en klare bereidingen en catering voor de vergaderzalen. Slechts 5% van de groenten wordt verkocht aan een andere retail-partner uit de sociale economie.



‘Als je jonge mensen serieus neemt, vertellen ze vaak bijzondere dingen’

Voor de tentoonstelling en het boek *America's Girls, On the Edge of a Dream*, nodigde de Belgische portretfotografe Eva Verbeeck bijna vierhonderd Amerikaanse meisjes van zes tot achttien jaar uit voor een foto én een gesprek over wie en wat zij willen zijn.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

Beroepsfotografe Eva Verbeeck verbleef tussen 2015 en 2024 vaak in de Verenigde Staten; ze woonde er zelfs van 2018 tot 2020. Tegenwoordig vertoeft Verbeeck meer in Europa, maar ze gaat nog meerdere keren per jaar terug. Bij ons fotografeert ze onder meer voor Knack en De Standaard; in de VS voor The Washington Post en persagentschap Bloomberg.

Ondertussen werkt ze ook aan eigen projecten, waaronder de fotoreeks *America's Girls, On the Edge of a Dream*, die uiteraard in Amerika tot stand kwam, en een werk van vele jaren was. ‘Ik ben begonnen met fotograferen in 2018, en ermee gestopt in 2024. Toen ik jong was, was het mijn grote droom om in Amerika te wonen. Ik ben grootgebracht in Tessenderlo. Wereldsteden zoals New York of LA waren toen ver weg, net als de pop- en consumptiecultuur die je op tv zag. Maar door de magazines van mijn ouders, familie of vrienden kreeg ik veel mee van de fotoshoots van popsterren en de mythologie rond de American Dream.

Een fascinatie

Die belofte dat je al je dromen waar kan maken, was voor mij heel intrigerend. Als jonge vrouw ben je veel bezig met wie je wil zijn en wat je wil doen. Dus toen ik uiteindelijk zelf in Amerika belandde, greep ik mijn kans om met mijn analoge grootformaat-camera aan de slag te gaan. Wij woonden toen in Georgia. Ik kwam daar vaak voorbij een Cheerleader Academy, en ik wilde graag iets doen over jonge vrouwen. Ik sprak met enkele ouders en mocht langskomen. Na één van de eerste beelden wist ik dat ik mijn tijd, energie en liefde wilde steken in de *coming*

of age van jonge vrouwen. In hoe ze zichzelf zien, wie ze willen zijn of worden, en wat zij belangrijk vinden.’

In de lijn van dat thema had Verbeeck bij de totstandkoming van de reeks veel aandacht voor de manier waarop jonge vrouwen en vrouwen in het algemeen worden afgebeeld, en aan de zeggenschap van de geportretteerde. ‘Als je naar kunst uit het verleden kijkt, zie je dat het zelfbeschikingsrecht van geportretteerde vrouwen dikwijls volledig werd afgenomen. Bij heel veel schilderijen en tekeningen staat gewoon *Portrait of a Girl* en niet eens een naam. Dat

“ Het is een universeel verhaal. De American Dream is trouwens een exportproduct; ik denk niet noodzakelijk dat je in Amerika meer of minder kunt bereiken.

was dan een dochter van iemand uit de elite, iemand die werd uitgehuwelijkt, of een muze. De attributen waarmee ze werden afgebeeld hadden vaak niks met hen te maken.’

Van de bijna 400 meisjes die Verbeeck in 28 staten fotografeerde, heeft ze er geen enkele zelf geselecteerd. ‘Ik ben niet rondgegaan om te zeggen: *Ik vind jou interessant en zou je willen fotograferen*. Het ging via oproepen op affiches of online, waardoor iedereen vrij was om deel te nemen of niet. Wie geïnteresseerd was, vroeg ik om iets mee te brengen of aan te doen dat zij belangrijk vonden en dat te maken had met hun identiteit.’



Gesprek vooraf

Elke foto was een ontmoeting, want er ging een gesprek aan vooraf. Die aandacht voor het *onderwerp* was cruciaal. ‘Fotografie kan hard zijn. Als fotojournalist heb je soms heel weinig tijd en blijft er niet veel over om te praten. Dat gaf me soms een vervelend gevoel. Voor dit project stelde ik allerlei vragen, bijvoorbeeld over wat er recent was gebeurd in de *community*. Ook mijn trage, technische camera maakte het proces anders. De regel was dat ik van elke persoon maar twee beelden nam en daarmee naar de donkere kamer ging. Voor de meisjes en jonge vrouwen bleken vooral de gesprekken vooraf speciaal. Ik herinner mij hoe een meisje vertelde dat ze een essay had geschreven over de manier waarop vrouwen worden afgebeeld. Als je jonge mensen serieus neemt, zonder te oordelen, vertellen ze vaak bijzondere dingen.’

Een algemeen beeld of een conclusie wil Verbeeck uit haar ervaringen niet distilleren. ‘Het gaat niet over de jeugd in het algemeen en ook niet over Amerika. Het is een universeel verhaal. De American Dream is trouwens een exportproduct; ik denk niet noodzakelijk dat je in Amerika meer of minder kunt bereiken. En het gaat al zeker niet over wat er zich momenteel in de VS afspeelt. ‘Het zijn individuele verhalen van verschillende meisjes met verschillende achtergronden, dromen en ambities.’ ●

TOT 31 OKT

Eva Verbeeck. *America's Girls, On the Edge of a Dream*

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72, www.evaverbeeck.com

Historisch tekort in zorg en welzijn voor kinderen en jongeren raakt maar niet opgelost

‘Het is geen optelsom van losse tekorten, het is een systeemfout’

In een zogenaamde signaalnota aan het beleid luiden zorg- en welzijnsorganisaties net voor de grote vakantie de alarmbel over het tekort aan zorg- en welzijnsvoorzieningen voor kinderen en jongeren in Halle-Vilvoorde. ‘Halle-Vilvoorde heeft het hoogste aandeel jongeren van Vlaanderen, maar voor vrijwel elke vorm van gespecialiseerde jeugdhulp is er het laagste aanbod.’

TEKST Joris Herpol – FOTO Filip Claessens

De historische achterstand raakt maar niet opgelost. Daarom vragen welzijns- en zorgorganisaties nu van de Vlaamse regering bijkomende jeugdhulp voor deze achtergestelde gebieden. Vlaams minister van Welzijn Caroline Gennez (Vooruit) bevestigt de historische achterstand in Halle-Vilvoorde en wil extra middelen vrijmaken voor regio's met een achterstand.

Oud zeer

In een gezamenlijke signaalnota aan de Vlaamse regering waarschuwen 90 zorg- en welzijnspartners en lokale besturen dat de achterstand in zorg en welzijn voor

“De nood verdwijnt niet, hij verschuift. Pas als een situatie ontspoord, komt er hulp.

kinderen en jongeren in Halle-Vilvoorde geen optelsom van losse tekorten is, maar een systeemcrisis. ‘Die wordt mee in stand gehouden door een financieringssysteem dat middelen verdeelt op basis van bestaand zorggebruik’, zegt Armand Hermans, voorzitter van het Regionaal Zorgplatform Halle-Vilvoorde, voorzitter van de Eerstelijnszone (ELZ) Regio Grimbergen en mede-ondervertekenaar van de nota.

‘In de hele regio Halle-Vilvoorde is er inmiddels een achterstand in het aanbod van zorg en welzijn voor kinderen en jongeren. Halle-Vilvoorde telt het hoogste aandeel jongeren van Vlaanderen, maar beschikt voor vrijwel elke vorm van gespecialiseerde jeugdhulp over het kleinste aanbod. Het arrondissement telt het hoogste aandeel jongeren van heel Vlaanderen (21,9% is 0-17 jaar), kent een hoge bevolkingsdichtheid, een superdiverse bevolking (37,9% van niet-Belgische herkomst) en hoge woon- en

leefkosten. En de druk neemt verder toe: de jongerenbevolking groeit tegen 2040 met 6,3%. Dat is de sterkste stijging van alle Vlaamse provincies (tegenover +2,4% in heel Vlaanderen).’ De paradox is, volgens Hermans, dat net deze jonge, groeiende en sociaal complexe regio stelselmatig minder hulpaanbod krijgt dan in de rest van Vlaanderen.

Dat begint in het onderwijs. ‘Tegen 2030-2031 dreigt een massaal tekort aan plaatsen in het secundair onderwijs. Voor Halle zou het tekort oplopen tot 1.239 plaatsen, voor Vilvoorde gaat het om 790 plaatsen. Ook het basisonderwijs in de Rand komt onder druk te staan: Vilvoorde (726 plaatsen tekort), Grimbergen (466) en Sint-Pieters-Leeuw (454) staan bij de grootste tekorten van Vlaanderen.

Het buitengewoon onderwijs – met de types voor een verstandelijke beperking en autismespectrumstoornis – kampt met



① Armand Hermans

een tekort aan plaatsen die snel oploopt, met wachtlijsten en lange pendelritten als gevolg. Druk op het onderwijs en druk op de jeugdhulp versterken elkaar: wie geen passende schoolplek vindt, raakt sneller uit beeld en belandt later én zwaarder in de hulpverlening.'

Escalatie

'Ook de geestelijke gezondheidszorg in Halle-Vilvoorde blijft al jaren structureel ondergefinancierd', zegt Hermans. 'Het budget voor de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg bedraagt slechts 81% van het Vlaamse gemiddelde, terwijl ook het residentiële aanbod tot het laagste van Vlaanderen behoort. Voor psychiatrische verzorgingstehuizen beschikt de regio over

amper een kwart van de Vlaamse gemiddelde capaciteit. Voor een opname in de kinder- en jeugdpsychiatrie zijn jongeren uit Halle-Vilvoorde volledig aangewezen op voorzieningen buiten de regio. Het arrondissement beschikt zelf over geen enkel erkend psychiatrisch ziekenhuisbed voor kinderen en jongeren.'

'Dat raakt gezinnen rechtstreeks: kinderen en jongeren zonder psychische ondersteuning staan onder grotere druk, en problemen komen vaak pas in beeld wanneer ze al geëscaleerd zijn. Schaarste duwt gezinnen naar het gedwongen circuit. Door het gebrek aan vrijwillig en preventief aanbod verschuift de druk naar het parket en de jeugdrechter. In Vlaams-Brabant dālen de aanmeldingen bij de vrijwillige hulp, terwijl de verontrustende

situaties bij het jeugdparquet met 5% stijgen – een van de sterkste stijgingen van Vlaanderen. De nood verdwijnt niet, hij verschuift. Pas als een situatie ontspooit, komt er hulp.'

Neerwaartse spiraal

Volgens de vijf eerstelijnszones van Halle-Vilvoorde en hun zorg- en welzijnspartners houdt het huidige financieringssysteem de neerwaartse spiraal in zorg en welzijn in stand. 'Nu de Vlaamse regering 64 miljoen euro versneld vrijmaakt voor de jeugdhulp, vragen wij met aandrang om bij de besteding daarvan een deel te voorzien om de achterstand in deze regio's gericht aan te pakken. Wij zien elke dag gezinnen die met een kleine, tijdige duw geholpen zouden zijn. Maar door het gebrek aan laagdrempelige hulp moeten we te vaak wachten tot een situatie ontspooit voordat er ondersteuning beschikbaar is.'

Vlaams minister van Welzijn Caroline Gennez (Vooruit) laat in een reactie weten dat 'kinderen en jongeren niet door de mazen van het net mogen vallen wanneer ze het moeilijk hebben. Snelle en passende hulp voorkomt dat problemen verder escaleren. De bezorgdheden van de regio Halle-Vilvoorde zijn terecht. Daar is in het verleden te weinig in geïnvesteerd. Daarom zetten we bij deze versnelde uitbreiding extra in op regio's waar de historische achterstand het grootst is en de nood vandaag het hoogst blijft, zoals de regio Halle-Vilvoorde.'

Hoeveel middelen er precies van de bijkomende enveloppe van 64 miljoen euro naar Halle-Vilvoorde zullen gaan, zal de komende weken op de regeringstafel worden afgeklopt. ●



Als de liefde doordraait

Toen Maurice Maeterlinck in 1911 de Nobelprijs voor Literatuur kreeg, prees de jury vooral zijn poëtische toneelwerk. Ruim een eeuw later vertaalt regisseur Dimitri Leue een van zijn symbolistische sprookjes over een verboden vrucht en een faliekant aflopende driehoeksverhouding naar het nu.

TEKST Tom Peeters – FOTO Filip Claessens

Op de vloer cirkelen twee liefdesrivalen, de hovelingen Golaud en Pelléas (Focketyne en El Kaoui) als bronstige dieren rond een vrouw (en elkaar). De jonge Arjan Schepers, eerst danseres, werkte zich zo goed in haar rol van Mélisande in dat ze promoveerde tot volwaardige actrice. Regisseur Leue vertelt ons hoe het begon met het Antwerp Symphonic Orchestra, dat hem vroeg een *Pelléas et Mélisande* te maken voor orkest. Hij vertaalde de originele Franse tekst naar het Nederlands - Maeterlinck was een rasechte Gentenaar, die bevriend was met Cyriel Buysse, met wie hij Oost-Vlaams dialect sprak, maar schreef zoals dat toen gebruikelijk was in het Frans. Leue vindt hem nog steeds onderschat.

Wonderlijke zinnen

‘Zijn poëtische taal kan afschrikken, omdat we nu een veel directer taalgebruik gewend zijn met korte zinnen en Engels. In mijn hertaling zoek ik een evenwicht tussen zijn poëzie en spreektaal. Maar aan een regel als *je hoort hier het water dromen*, is niets veranderd.’ Een zin die je in het echte leven niet zou uitspreken, maar Schepers smelt weg bij het horen alleen, terwijl ze tot voor kort niet vertrouwd was met Maeterlinck.

‘Ik heb mijn hoofd vol nachtbloemen, nog zo’n wonderlijke zin’, zegt ze. ‘En: Ik wil de bodem van mijn dromen zien, is misschien wel de mooiste. Ik ga graag met metaforen aan de slag.’ Leue noemt haar een oude ziel in een jong lichaam. Toch is haar bijdrage niet de ingrijpendste aanpassing. Die zit in de structuur. De regisseur liet het slotbedrijf vallen en vertelt drie keer het verhaal, telkens

korter, tot alleen muziek en lichaamstaal overblijven. ‘Normaal wordt een stofje in een schelp door schuren een parel. Wij beginnen met de parel en schuren tot er haast niets meer overblijft.’

Van doen naar zijn

Er worden wel meer cirkels rondgemaakt. Zo was Focketyne eerst de mentor van Leue aan het Antwerpse conservatorium. ‘Dankzij hem ben ik acteur geworden! Op mijn 17e was Dora Van der Groen er nog de grote baas. Zij had gemerkt dat ik met mijn energie geen blijf wist en had aan Frank gezegd dat ik maar naar de circuschool moest gaan. Hij nam mij apart: *Je bent een aap, maar wat doen we daaraan? Wij gaan Dora van haar sokken blazen*. Op het eindexamen zat ik tot haar grote verbazing stil op mijn stoel, en ik mocht blijven.

Wat ik van hem leerde? Misschien dat je niet te veel moet *doen*, maar vooral moet *zijn*. Nu dacht ik meteen: als er één iemand mooie poëtische zinnen doodnormaal kan zeggen, is hij het wel.’

Spanningsveld

El Kaoui leerde Leue kennen aan de afdeling Woord. ‘Ik wist dat zijn mooie stem prachtig zou blenden met de muziek. Hij was er ook bij met het Antwerp Symphonic Orchestra. Samen vormen ze nu een fraaie balanceeract. Terwijl Rashif de poëzie draagt, haalt Frank ze onderuit.’

De muziek van het trio rond Antoon Offeciers zweeft tussen gesampled fragmenten uit Debussy’s originele opera, triphop en livejazz, terwijl de kostuums van Lynn Wau-ters inspiratie zochten bij de begrafeniscere-

monie van Schotse koningen. ‘Door hun kilts kunnen we spelen met gender’, verschuift Leue het gesprek. ‘De twee mannen vinden elkaar in hun gedeeld verdriet om een vrouw. Het dichtste dat ze bij Mélisande komen is via elkaar. Als ze elkaars wang strelen zoals zij die streefde, of het zout aflikken van elkaars huid zoals zij dat deed, tja dan... Je zou je ook kunnen afvragen of ze biseksueel en verliefd zijn op elkaar.’

Generatiekloof

Onder de poëtische oppervlakte en de onderhuidse wrijvingen stellen zich actuele vragen. Leue herkent in Maeterlinck’s tragische driehoeksverhouding de neiging om een partner te ‘redden’ of nog hoe koppels in een open relatie eerst zeggen ‘doe maar’, maar het daarna niet aankunnen en doordraaien. Ook de generatiekloof tussen de spelers levert stof tot nadenken. ‘Onze generatie gaat minder snel liefde officialiseren, blijft in *situationships* steken, zonder dat de gevoelens minder echt zijn’, besluit Schepers. ‘Door sociale media heerst het gevoel dat de wereld groter is geworden en er altijd nog *iemand anders* is, terwijl de generatie van mijn oma en opa tevreden was met iemand uit het dorp ernaast.’ ●

Pelléas&Mélisande&Pelléas

Leue/Frank Focketyne & Rashif El Kaoui

DO – 15 OKT – 20.30

Sint-Genesius-Rode, GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

ZA – 17 OKT – 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO – 22 OKT – 20.00

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

De zevende dag met Rob van Essen

Rob van Essen vind je tegenwoordig in de boekhandel met *De grote schoonmaak*, een roman die opnieuw op heel wat bijval mag rekenen. Maar je vind hem op 11 oktober ook in CC De Factorij in Zaventem voor een zondags gesprek over literatuur.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Henri Verhoef



Welke biografische informatie staat er zoal op de achterflap van een boek van Rob van Essen?

Dat hij een Nederlandse schrijver is, die wij bij ons graag hebben geadopteerd sinds hij de partner en echtgenoot is van schrijfster Lize Spit, met wie hij zijn (schrijf)tijd verdeelt tussen Brussel en Oostende. Dat schrijven gaat hem goed af, want in 2019 won Van Essen al eens een eerste keer de belangrijke Libris-prijs, toen met zijn roman *De goede zoon*. Vijf jaar later was het een tweede keer raak met zijn roman *Ik kom hier nog op terug*, waarin een adembenemende plot tegelijk thema's als geloof, tijd, lotsbestemming en de kracht van verhalen aanpakt. En nu is er zijn zeventiende boek, *De grote schoonmaak*, dat ook een echte pageturner is, en waarin hij de strijd aangaat met het absurde.

Schuivende tijdsbeleving

Een gelijkenis tussen *De goede zoon*, *Ik kom hier nog op terug* en *De grote schoonmaak* is misschien de wat paradoxale kwalificatie *autobiografische sciencefiction*. Opnieuw keert Van Essen terug naar het Nederland van een tijdje geleden, om de tijdsbeleving daarna flink te laten schuiven. Het absurde voorval dat hoofdpersonage Thomas meemaakt in *De grote schoonmaak* heeft plaats tijdens een reclamecampagne voor een schoonmaakmiddel in een supermarkt in het Wageningen van de jaren tachtig. 'Ik heb ooit zelf twee maanden in een supermarkt in Wageningen gewerkt. Toen al had ik een verhaal ontworpen over een man in een reclamepak in de vorm van een schoonmaak-

fles waarmee iets mis gaat. Ik heb het nooit uitgeschreven omdat ik er niets mee kon, maar het is wel in mijn hoofd blijven hangen.'

Op avontuur

Door een scheur in de werkelijkheid raakt Thomas geïsoleerd en verzeilt hij in existentiële twijfel. Tot de zaak onvermoede, futuristische, en zelfs religieuze proporties krijgt. Met humor, melancholie maar vooral veel vertelkracht en precisie koppelt Van Essen het geruststellende alledaagse aan het ontregelende ongewone. En als lezer ga je er maar al te graag in mee. 'Je kan allemaal dingen verzinnen, maar de lezer moet wel pikken wat je schrijft. Ik denk dat ik wat dat betreft meer durf dan vroeger. Omdat ik geleerd heb hoever de ideale lezer bereid is om samen op avontuur te gaan. Dat blijkt ook uit het feit dat mijn meest *wilde* boeken, de succesvolste zijn. Bevrijdend.' Ze bevestigt Van Essens visie op literatuur als een vrijplaats. 'Ik ontwerp mijn romans niet van tevoren. Ik schrijf en zie waar ik uitkom.'

Opmerkelijk: waar Lize Spit met haar debuut *Het smelt* meteen een enorme bestseller te pakken had, kwam bij Van Essen de erkenning pas veel later. Van Essen: 'Het is de droom van elke schrijver om meteen 200.000 exemplaren te verkopen van je eerste boek, al riskeer je dan dat mensen heel kritisch gaan kijken of je dat in je carrière nog zal overtreffen. Ikzelf heb tien jaar lang manuscripten opgestuurd tot ik in 1996 debuteerde, en daarna heeft het nog geduurd voor ik doorbrak.' In 2009 werd *Visser* al eens genomineerd voor de Libris-prijs,

maar Van Essen won hem pas tien jaar later.

'Als je niet uitkijkt, kan je boos of cynisch worden in dit beroep. Ik heb mezelf echt moeten waarschuwen dat het feit dat ik schrijf de buitenwereld nergens toe verplicht. Maar schrijven is wel mijn favoriete bezigheid en ik had gelukkig altijd mensen om me heen die in mij geloofden. In de jaren negentig zei men dat als je met je derde boek niet doorbreekt, het nooit meer wat wordt. Ik ben gewoon stug doorgegaan.'

Praten over literatuur

Ondertussen blijft praten over literatuur ook leuk, al is de *Republiek der letteren* aardig veranderd sinds hij dertig jaar geleden begon. 'Het literatuurwereldje had vroeger zeker ook slechte kanten, maar we lazen wel vaak met zijn allen dezelfde boeken, die in de media serieuze en inhoudelijke aandacht kregen. Er was een *ongoing conversation* over literatuur waardoor je je toch wat verbonden voelde met een bepaalde gemeenschap. Vandaag zijn er meer kleinere afzonderlijke gemeenschappen waarvoor iedereen zijn eigen toegangscode heeft via Booktok, Hebban of Goodreads.' Het doet daarom goed om af en toe nog eens op een zondag bij een koffie over boeken te praten in aanwezigheid van de auteur. ●

ZO – 11 OKT – 10.30

Schrijvers op Zondag

Rob van Essen

Zaventem, Bib CC De Factorij, 02 307 72 72

Ruimte en tijd om op smaak te komen

Een stukje Frankrijk op amper dertig kilometer van Brussel?

Fotografe Marijke 'T Kindt ontdekte het deze zomer op een

glooiende helling in Lennik. Op Cauden Borre beheert de familie

Decoster met veel liefde en geduld een wijngaard.

TEKST Nathalie Dirix – FOTO Marijke 'T Kindt

Het was een warme zomerdag waarop ik de wijngaard fotografeerde. Ik waande me in het zuiden van Frankrijk. Het glooiende landschap baadde in het groen. Tussen de wijnranken rijpten de druiven in groene en paarse kleurschakeringen, terwijl de zon haar stralende licht over de wijngaard liet vallen. De felblauwe lucht en de volle kruinen van de weelderige appelbomen maakten het idyllische plaatje compleet', vertelt Marijke 'T Kindt, onze fotografe die in juli de sfeer van wijngaard Cauden Borre in beeld bracht.

Met eigen ogen en door haar camera zag ze hoe de opwarming van de aarde niet alleen ons klimaat, maar ook onze fauna en flora beïnvloedt. We beleven een wereld in volle verandering. Ook het Pajottenland evolueert mee op de golven van die verandering, die nog maar net begonnen lijkt.

Geduld is een mooie deugd

De beelden van Marijke vatten de essentie van de wijngaard mooi samen: het overvloedige groen, de natuurlijke omgeving waarin druiven ruimte en tijd krijgen om te rijpen en op smaak te komen. 'Het duurt meer dan drie tot vijf jaar vooraleer wijnranken druiven voortbrengen die geschikt zijn voor wijnproductie. Dries Decoster, wijnmaker bij Cauden Borre, toonde mij het verschil tussen oude

en jonge wijnranken. Wat mij vooral bijblijft, is dat geduld een mooie deugd is waarover je als wijnbouwer moet beschikken. Het viel me op hoe sommige wijnranken tussen de appelbomen groeien zonder elkaar in de weg te staan. Integendeel, samen geven ze het landschap een heel natuurlijk karakter. Net als de wijnen die ze voortbrengen.'

Natuurwijnen

Dries Decoster baat de wijngaard samen met zijn vader Bart Decoster uit. 'In 2023 verraste mijn vader mij toen hij vertelde dat hij in het Pajottenland een wijngaard met 200 oude stokken had gekocht. Het was de start van ons verhaal. Onze liefde voor wijn was er al een hele tijd. Eerder hadden we een cursus wijnmaken gevolgd, maar nu waren we plots eigenaar van een oude wijngaard met bijhorend land die we allebei een eigen cachet willen geven. We willen inzetten op natuurwijnen en besloten onze opleiding wijnbouwer met specialisatie natuurwijnbouw uit te breiden. Intussen hebben wij 700 extra stokken aangeplant. Het voorbije jaar kwamen er daar nog eens 150 bij. Vandaag staan er dus zo'n 1.050 wijnstokken in onze wijngaard', zegt Dries Decoster.

Cauden Borre is een naam die teruggaat naar het Middelnederlands en *koude bron* of *koude waterput* betekent. Een passende

naam voor een wijngaard die sterk verbonden wil zijn met de natuur en zich daarin wil onderscheiden. 'De hybride druivenrassen waarmee we werken zijn kruisingen van Europese, Amerikaanse en Aziatische soorten. Ze zijn bijzonder geschikt voor biologische wijnbouw. Voor de besproeiing gebruiken we een natuurlijke stof: verse, rauwe afgeroomde melk van bioboerderij Speiboerderij in Sint-Lievens-Esse. De bacteriën in de melk hebben een beschermende functie tegen schimmels', licht Dries Decoster toe. Hebben die druiven een andere smaak dan klassieke, niet-biologisch geteelde druiven? 'Ze geven een wildere, meer pure smaak.'

Broederschap

Hoe kijken Dries en Bart Decoster naar de toekomst, nu de wijnconsumptie de voorbije jaren een dalende trend vertoont? 'Het schrikt ons niet af. Integendeel, wij focussen op een niche van wijnliefhebbers en kenners die gepassioneerd zijn door natuurwijnen. De wijnconsumptie mag dan wel dalen, de bestedingen per fles stijgen. Ook de vraag naar natuurwijn en gedealcoholiseerde wijn neemt toe. Op termijn willen we dat soort wijnen in ons assortiment opnemen. Maar alles op zijn tijd.'

Dries voegt eraan toe dat hun wijngaardproject niet vanuit economische motieven



is ontstaan. 'Cauden Borre is voor ons in de eerste plaats vanuit onze passie ontstaan. Binnen enkele jaren gaat mijn vader met pensioen. Onze wijngaard geeft hem de kans om zich vast te bijten in iets waarin hij gelooft en dat hij, samen met onze familie, kan vormgeven.'

Dries heeft het nog over de broederschap tussen de wijnbouwers. 'We delen graag onze inzichten met elkaar. Wij zitten nu eenmaal in hetzelfde schuitje. Dat merkten we de voorbije zomer. Toen hebben we elkaar geholpen om tijdens de droogte onze wijngaard te

irrigeren.' Dat wijn drinken mensen kan verbinden, wisten we al. Maar een wijngaard kan dat ook. 'De gedachte dat een wijngaard meerdere generaties kan meegaan, vind ik misschien nog wel het allermooiste aan dit project. Wat wij vandaag planten, zal binnen tien tot dertig jaar zijn vruchten afwerpen. Samen bouwen aan de toekomst van onze wijngaard heeft mijn vader en mijzelf dichter bij elkaar gebracht. Als we dromen over de toekomst van onze wijngaard kijken we naar de sterren, maar vergeten we niet om met beide voeten op de grond te blijven staan.' ●

Bekijk de volledige fotoreportage





Klimmen in het Visitatieklooster in Kraainem

‘Nieuwe avonturen zijn mijn motor’

Een biologische groenteboerderij, een restaurant en sinds april een klim- en avonturencentrum in de kapel van het gerestaureerde Visitatieklooster. Het ondernemersparcours van Sarah Potvin uit Wezembeek-Oppem volgt geen uitgestippeld plan. Ze grijpt kansen die zich aandienen en kijkt wat ze ermee kan doen. ‘Als ondernemer zoek ik altijd naar oplossingen.’

TEKST Veerle Weeck – FOTO Filip Claessens

De hoogte van de voormalige kapel trekt meteen de aandacht. Klimwanden en avonturenparcoursen staan centraal in de ruimte, onder de hoge plafonds en tussen de bakstenen muren. In de kloostergangen toont een fototentoonstelling een heel ander leven. Zwart-witbeelden leggen het dagelijkse leven van de zusters vast, enkele maanden voor hun vertrek in 2021. Een groter contrast kan haast niet.

‘Toen de zusters hier nog woonden, was er weinig contact tussen binnen en buiten’, vertelt Sarah Potvin. ‘Nu staan de deuren open. Niet alleen naar onze klimzaal, maar ook naar verschillende andere organisaties op de site. En daar proberen we ook connectie mee te maken.’

Voorlopig is die samenwerking nog beperkt, omdat alles nog vrij nieuw is. Wel kunnen bewoners en deelnemers van de andere projecten aan een voorkeurstarief komen klimmen. ‘Zo kunnen we al iets betekenen voor wie op de site woont of begeleid wordt. Samen met de vzw Visitatio, die instaat voor het beheer van de site, bekijken we nog andere mogelijkheden.’

Van kapel naar klimzaal

‘Eerst dachten de eigenaars om hier een restaurant op te starten, maar ik had zes jaar een restaurant geleid en wilde niet opnieuw hetzelfde doen. Bovendien moest de zaak hier om 20 uur sluiten om de rust op de site te bewaren. Drie dagen later belde ik hen terug: Waarom maken we hier geen klimzaal van? Ik zag die hoge kapel en dacht aan klimmen.’

Dat typeert haar manier van ondernemen. ‘Ik begin niet met een idee en zoek daar een locatie voor. Eerst komt er een opportuniteit en dan kijk ik wat ik ermee kan doen. Een goed idee alleen is niet genoeg.’

Bij Gravity Fun is die heel concreet. ‘We laten kinderen bewegen, willen hen uitdagen en bieden gezinnen iets aan wat ze samen kunnen doen. Ook scholen en groepen kunnen hier terecht en tijdens de vakanties organiseren we kampen. Een moeder vroeg me de ochtend van een kamp nog of haar dochter twee dagen kon komen. Als iemand iets nodig heeft, probeer ik daar een antwoord op te geven.’

Werk beweegt mee

‘Ik geloof niet dat je je hele leven hetzelfde moet doen. Je leven bestaat uit verschillende periodes. Als student heb je andere behoeften dan wanneer je kinderen hebt. Later verandert dat opnieuw. Waarom zou dat voor je werk anders zijn?’ Dat zie je ook in haar parcours. Na vijf jaar Colombia keerde Sarah vijftien jaar geleden met haar man terug naar Wezembeek-Oppem. Samen begonnen ze La Finca, een biologische groenteboerderij, die intussen uitbreidde met zelfpluk en vakantiecampen. Later kwam er ook L’Auberge des Maieurs bij. ‘Dat restaurant heb ik zes jaar geleid, maar op een bepaald moment paste het niet meer bij mijn leven. Ik was altijd in de zaak en weinig thuis. Dat wilde ik niet meer.’

Twee jaar geleden verkocht Potvin het restaurant. ‘Ik was moe om altijd de leiding te moeten nemen. Ik wilde opnieuw deel uitmaken van een groep. Zo kwam ik onder meer in het onderwijs terecht. Ik gaf aardrijkskunde in een school in Sint-Pieters-Woluwe. Heel fijn, maar na een tijdje begon het toch weer te kriebelen om zelf iets op te bouwen.’

Met Gravity Fun staat ze opnieuw aan het



➡ roer, maar wel anders dan vroeger. ‘Voor mijn dertig had ik vooral veel energie. Nu weet ik beter: dit wel en dat niet. Ik wil niet opnieuw overal zelf nodig zijn. Een ondernemer kan niets alleen. Je moet een goede ploeg bouwen en mensen verantwoordelijkheid geven.’

Samen ondernemen

Gravity Fun is geen verhaal van Sarah alleen. Net als bij La Finca is haar man bij het project betrokken. ‘We zijn heel complementair. Hij is bio-ingenieur, ik ben degene die graag projecten bedenkt en organiseert.’

Ook hun twee kinderen maken het ondernemerschap van dichtbij mee. ‘Wij werken veel, maar onze kinderen zien ook dat we daar plezier uit halen. Dat willen we hen meegeven. Als je elke avond thuiskomt en klaagt dat je morgen weer moet gaan werken, welk beeld geef je hen dan?’

Werk en gezin hoeven voor haar niet strikt gescheiden te zijn. De kinderen weten waar hun ouders mee bezig zijn en helpen af en toe mee. ‘Ze zien dat je hard kunt werken en daar tegelijk energie van kunt krijgen. Ik vind dat een mooie boodschap.’

Dat Gravity Fun vlak bij huis ligt, helpt. Sarah werd geboren in Wezembeek-Oppem, woont er met haar gezin en heeft ook familie in de buurt. ‘Voor onze levenskwaliteit is het belangrijk dat we hier kunnen werken. Ik ken de streek en heb hier mijn netwerk.’

Schriftje vol ideeën

‘Nieuwe ervaringen zijn mijn motor. Ik wil mensen ontmoeten, iets leren en opbouwen. Als ik te lang hetzelfde doe, begin ik me te vervelen. Maar dat is nu zeker nog niet het geval’, lacht ze. ‘Gravity Fun is nog volop in ontwikkeling. Ik heb een schriftje vol ideeën. Het voorbije jaar heb ik veel hypothesen gemaakt: waar komen mensen voor, welke activiteit kan werken, waar is er behoefte aan? Die zaken wil ik de komende twee jaar uitproberen.’ Waar dat daarna toe leidt, wil Sarah vandaag nog niet weten. ‘Het avontuur mag me overkomen. We hebben maar één leven. Laat ons dat zo waardevol mogelijk maken.’

Van slotklooster naar open gemeenschap

‘Deze plek mag geen eiland zijn’

Het vroegere slotklooster aan de Hebronlaan in Kraainem is niet langer afgesloten van de buitenwereld. Sinds dit voorjaar wonen er kwetsbare gezinnen en privéhuurders, en is er opvang voor baby's en peuters, begeleiding voor jongeren en een klimcentrum voor kinderen en gezinnen.

Corentin Dandrimont van vzw Visitatie probeert al die gebruikers met elkaar te verbinden. ‘We willen hier stap voor stap een gemeenschap opbouwen.’ Sporen van het gesloten kloosterleven zijn vandaag nog zichtbaar. Zo zit in een muur onder meer nog een klein doorgeefkastje waarlangs spullen konden worden uitgewisseld zonder dat de Visitandinessen de persoon aan de andere kant konden zien. ‘Zelfs de priester kreeg de zusters niet te zien.’

Terug naar de oorsprong

‘Nochtans was de Visitatieorde oorspronkelijk veel opener. De zusters hielpen zieken en kinderen, gingen naar buiten en ontvingen mensen. Pas later werd de orde meer gesloten.’ In de nieuwe bestemming keert die zorgfunctie terug. Vandaag begeleidt vzw Convento er negen kwetsbare gezinnen. Babilou baat er een kinderdagverblijf uit, gezinnen worden begeleid en Alba werkt er met jongeren. Daarnaast is klimcentrum Gravity Fun er actief en zijn er vier appartementen.

Voor Dandrimont is het de uitdaging om van al die afzonderlijke gebruikers meer te maken dan toevallige burens. ‘Als tussenpersoon stel ik bewoners en organisaties aan elkaar voor en bekijken we samen waar samenwerking mogelijk is. Het zou immers jammer zijn als iedereen gewoon zijn eigen

ding zou doen.’ Veel staat nog in de kinderschoenen. Zo werken de gebruikers nu samen aan een huishoudelijk reglement. ‘We zijn nog maar net begonnen. Zo’n gemeenschap moet stap voor stap groeien.’

Gebouw aan zet

De nieuwe, sociale invulling kreeg een plaats binnen een beschermd monument. Het Visitatieklooster werd tussen 1928 en 1930 gebouwd door architect en monnik Dom Paul Bellot. ‘Hij ontwierp een volledige leefwereld’, zegt Marij Wellens, projectleider bij aNNo architecten. ‘De pandgangen, cellen, kapel, refter, kapittelzaal en tuin vormen één geheel.’

Na het vertrek van de laatste Visitandinessen in 2021 werd het klooster gerestaureerd en herbestemd. ‘We spreken over een zachte restauratie’, zegt Marij. ‘We vroegen ons niet af hoe we het klooster konden aanpassen aan een nieuw programma, maar welke mogelijkheden het gebouw zelf bood. Het programma volgt het monument, niet omgekeerd.’

Op de eerste verdieping bleven de lange kloostergang en de deuren van de vroegere zusterzellen behouden. Daarachter liggen nu de zorgunits van Convento. Dankzij nieuwe binnendeuren tussen de voormalige cellen kunnen die flexibel met elkaar worden verbonden. Zo kan een unit, afhankelijk van de



grootte van het gezin, over meer of minder slaapkamers beschikken.

Een tijdelijke thuis

‘Het zijn vooral alleenstaande mama’s met jonge kinderen die hier wonen’, vertelt Dandrimont. Ze krijgen onder meer ondersteuning bij administratie en financiën, maar ook bij de opvoeding. ‘Idealiter blijven ze hier twaalf tot achttien maanden, want uiteindelijk is het de bedoeling dat ze opnieuw zelfstandig gaan wonen.’ Elk gezin heeft een eigen woonkamer, keuken, badkamer en slaapkamers, maar er zijn ook gemeenschappelijke ruimtes. Wekelijks koken en eten de gezinnen samen in de brasserie van Convento.

Ook de andere bewoners moeten mee helpen om van de site meer dan een woonplek te maken. Van hen verwacht Visitatio dat ze naar eigen kunnen bijdragen. ‘Werk je graag in de tuin, dan kan je aansluiten bij de vrijwilligers. Ben je goed in koken, dan kan je mee koken,...’ Momenteel zijn twee van de vier appartementen bewoond.

De kloostertuin moet eveneens mensen verenigen. Zes tot acht vrijwilligers uit de buurt helpen er bij het onderhoud en de moestuin. In oktober organiseert Visitatio in de boomgaard een appelpluk met een school uit de buurt. Samen zullen ze er ook appelsap maken. ‘Zo willen we ook mensen van buitenaf naar de site brengen.’

Maar die openheid heeft tegelijk duidelijke grenzen. ‘Niet de hele tuin is publiek toegankelijk en om 20 uur sluiten de grote toegangspoorten voor externen. Voor de gezinnen moet dit ook een rustige plek kunnen zijn.’

Ruimte voor de toekomst

Bij elke nieuwe functie blijft het monument belangrijk. Zo staat de klimconstructie van Gravity Fun vrij in de voormalige kapel en kan ze makkelijk weer worden verwijderd. ‘Wie door het klooster loopt, ziet hoeveel aandacht Bellot aan details besteedde. Let op de lichtinval, het ritme van ramen en bogen en de overgang tussen gebouw en tuin. Zelfs de voegen zijn bijzonder: tussen het baksteenwerk

wisselen lichte en donkere tinten elkaar af’, zegt Marij Wellens van aNno architecten.

Op de tweede verdieping en in bijhorende gebouwen wacht nog ongeveer duizend vierkante meter op een nieuwe bestemming. Binnen het Visitatieproject komt daar ruimte voor initiatieven rond de vroege kindertijd. ‘De organisaties hoeven niet allemaal hetzelfde te doen. De verschillen maken het juist interessant. Maar ze moeten wel bereid zijn om met de anderen samen te werken’, aldus Dandrimont.

Voor architecte Marij Wellens toont die voortdurende verandering wat een herbestemming kan betekenen. ‘Erfgoed is geen eindpunt. Je moet een beschermd monument niet vastzetten in het verleden. Je kan het opnieuw betekenis geven door zijn oorspronkelijke waarden te vertalen naar de noden van vandaag.’

Bijna honderd jaar na de bouw huisvest het Visitatieklooster opnieuw een zorgzame gemeenschap. Anders dan vroeger, maar tegelijk verrassend dicht bij waar het ooit mee begon. ●

Koester wat vandaag is

Rita Verhoest (70) uit Oppem werd door Rita Nieuwlandt aangeduid om de ketting voort te zetten. Verhoest is vrijwilligster in de Plantentuin van Meise, koestert haar woonplek, knutselt graag, is een huismus en leeft in het nu.

TEKST Joris Herpol – FOTO Filip Claessens



Rita Verhoest woont al 47 jaar in de sociale woonwijk in Oppem (Meise). Haar drie kinderen zijn er opgegroeid en het huis uit. 'Ik ben afgestudeerd als secretaresse en werkte als consulente bij de VDAB om werkzoekenden te begeleiden. Ondertussen ben ik met pensioen. Ik ben afkomstig van Aalst, maar 49 jaar geleden waren we op zoek naar een woning bij de sociale huisvestingsmaatschappij Providentia, want we wilden een kroostrijk gezin stichten. Uiteindelijk kwamen we uit op een koopwoning in Oppem en voilà, hier woon ik nu al 47 jaar. Heel graag. Dit is echt mijn thuis. Ik ken hier heel veel burens die hier al van in het begin wonen. Dat is heel fijn. Je ziet in onze wijk wel het verschil tussen de sociale koop- en huurwoningen. De koopwoningen zien er dikwijls goed uit; de huurwoningen worden vaak minder goed onderhouden. Huurders gaan niet snel investeren in een woning waarvan ze geen eigenaar zijn.'

Huismus

Verhoest waardeert de inspanningen van de gemeente in de wijk. 'Er is bijvoorbeeld een buurthuis waar kinderen huiswerkbegeleiding krijgen. Dat is een mooi initiatief. Vanuit de wijk is er de vraag om een senioren-

werking op te starten, want hier wonen veel senioren. De gemeente heeft hier oren naar en organiseerde een burenbabbel in het buurthuis van Oppem. De eerste keer waren we met vijf bezoekers, de tweede keer was ik er nog alleen met een vriendin. Maar we blijven positief. Er is hier veel sociaal leven. Ik ben zeer blij dat ik hier woon. Ik ben overigens een

“ Ik denk na over het leven, het verleden, de toekomst en het heden. Ik koester wat vandaag is. Ik leef in het nu.

huismus, geen reisduif. Mijn thuis is hier. Het is nergens zo goed als hier. Ik heb overigens ook al veel van de wereld gezien dankzij de mooie natuurdocumentaires die op televisie worden uitgezonden...’ (lacht)

‘Ik wandel graag in de buurt. Je hebt hier prachtige veldwegen en de Heirbaan van waar je zicht hebt over de velden en op Brussel. Door de veldwegen binnendoor ben je op twintig minuten wandelafstand in het centrum van Wolveterm waar de winkels en warenhuizen zijn. Wandel je in de andere richting, dan kom je via het idyllische Amelgem in Wemmel terecht. Ik ga ook wel met

een vriendin naar lokale initiatieven zoals de Beiaardfeesten of Place Roial, waar de korte keten en ambachten in de kijker worden gezet.’

Knutselen

Rita is een bezige bij. 'Ik ben lid van de leesclub in de bibliotheek van Meise. Vroeger was ik actief bij verschillende verenigingen, waaronder zeven jaar als voorzitter van KVLV afdeling Oppem. Ik knutsel ook zeer graag. Knutselen is spelen. Iets moois creëren, maakt me blij.'

‘Ik ben ook actief als vrijwilligster in de Plantentuin van Meise. Ik maak er deel uit van het evenemententeam. Ik werk mee de knutselopdrachten voor de kinderen uit. Voor de laatste Floridylle-editie bijvoorbeeld heb ik mandala's gehaakt met speciale fluorescerende wol. Mensen staan dan vol verwondering als ze door de verlichte galerij wandelen. Daar zijn we als vrijwilligsters wel trots op. Ik werkte mee aan vier installaties die 's avonds tijdens de Floridylle werden verlicht. Magisch.' Toekomstplannen heeft Rita niet echt. 'Ik ben een beetje een filosoof. Ik denk na over het leven, het verleden, de toekomst en het heden. Ik koester wat vandaag is. Ik leef in het nu.' ●

Hoe zou het zijn: alleen?

De Wemmelse tweelingzussen Feebe en Friedl De Ridder zijn 17 jaar en zitten in het laatste jaar Wetenschappen-Wiskunde in Sint-Donatus in Merchtem. Daar spelen ze ook softbal. Met de Belgische U22-ploeg werden ze in juli 10e op het Europees Kampioenschap in Ostrava.

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens



Wat kan jij dat veel andere mensen niet kunnen?

Feebe: 'De split. Ik vind van mezelf dat ik best lenig ben. Wij hebben vroeger ook geturnd, en ik vind het fijn om die lenigheid te behouden door elke ochtend te stretchen. Dat komt zeker ook van pas wanneer ik in een softbalwedstrijd op de eerste base een bal moet vangen zodat de loper van de tegenstander uit is.'

Wanneer ervaar je echte geluksmomenten?

Feebe: 'Wanneer ik merk dat ik verbeterd ben in iets waar ik vroeger moeite mee had, bijvoorbeeld een bepaalde techniek bij softbal. Dan ben ik echt trots op mezelf. Ook op andere vlakken zet ik wel graag door. Als ik ga lopen, ben ik blij als ik weer wat meer kan. En op school ben ik ook wel een beetje perfectionistisch.'

Welke jonge mens bewonder je en waarom?

Feebe: 'Pommeliën Thijs. Ik hou van haar muziek, en ze is een vrouw die weet wat ze wil en waarvoor ze staat. Ze doet dingen die haar gelukkig maken, ze zet zich in voor goede doelen, en als ze iets niet wil doen, geeft ze dat aan. Ze staat stevig in haar schoenen. Ik heb haar al een paar keer zien optreden en elke keer als ik naar haar muziek luister, voel ik me goed.'

Wat was er vroeger beter?

Feebe: 'Een wereld zonder gsm's en sociale

media. Mijn jonge ik was veel minder bezig met wat mensen dachten. Ik herinner me nog hoe ik vroeger op straat speelde zonder druk, zonder mij af te vragen wat de mensen dan wel van mij dachten. Ik deed gewoon. Ik leefde en vond dat heel fijn. Instagram kan handig zijn, maar ik ben blij dat ik de gsm tijdens het sporten aan de kant kan leggen.'

Wat zou je meteen doen als je politieke macht had?

Friedl: 'De dingen aanpakken die ertoe doen. Oorlogen vermijden. Jongeren helpen die kindermishandeling meemaken of in een moeilijke situatie zitten. Onlangs was er de dood van een zevenjarige jongen in Merchtem. Dat heeft mij erg geraakt, zeker omdat het heel dichtbij onze school gebeurde. Als ik zulke dingen lees, weet ik weer hoe belangrijk het is dat jongeren een veilige thuis hebben.'

Welk voorwerp zou je niet kunnen missen?

Friedl: 'Pen en papier. Ik teken graag, samen met Feebe, en schrijf graag mijn gedachten neer. Ook als ik eens een mindere wedstrijd heb gehad, merk ik dat het helpt om dat van me af te schrijven.'

Wat is het meest speciale dat je persoonlijk al hebt meegemaakt?

Friedl: 'Tweeling zijn. Dat besef groeit nog nu we er over leren tijdens de biologieles. Die verbondenheid is toch speciaal. Bij het kleinste dingetje denken we aan elkaar. We doen veel samen.'

Feebe: 'De leerkrachten merken soms dat we dezelfde fouten maken op examens. Ik vraag mij wel eens af hoe het zou om *alleen* te zijn. Ik weet niet of ik dat leuk zou vinden.'

Waar wil je graag eens op vakantie en waarom?

Friedl: 'Patagonië lijkt mij heel bijzonder. Op foto's ziet het er super mooi en rustig uit, met natuur die nog niet door de mensen is ingepalmd. Ongerepte natuur, dat mis ik soms in onze overbevolkte wereld. Wij gaan graag wandelen of op kamp, dus op avontuur gaan naar Patagonië zien we helemaal zitten.'

Wat is het mooiste plekje in je omgeving?

Friedl en Feebe: 'Achter het Beverbos in Wemmel heb je open velden waar niet dikwijls iemand komt. Je raakt er via een klein veldweggetje. Het is een ideale plek om tijdens een korte wandeling even je hoofd vrij te maken. Helemaal afgelegen, maar toch zie je in de verte nog de bovenste bol van het Atomium, waardoor je beseft hoe dicht je bij de stad bent. ●

‘Ik ben een fotografische spoorzoeker’

Grenzen zijn er om getrokken te worden. Maar wie had gedacht dat je ze ook kon zien?

Huisfotograaf Filip Claessens: ‘Toen ik aan dit project begon, vreesde ik het ergste: kilometers niks. Een administratieve streep op een kaart, ergens in de lucht zwevend tussen Brussel en de Rand, onzichtbaar voor het menselijk oog en als fotograaf heb je visuele aanknopingspunten nodig om iets tastbaar te kunnen maken. Maar de grens bleek een heel ander beest. Ze verstopt zich niet. Integendeel, ze poseert.’

TEKST Koen Demarsin – FOTO Filip Claessens

Je fotografeerde de volledige grens tussen Brussel en Vlaanderen. Waarom wilde je net die grens vastleggen?

‘Ik ben al langer gefascineerd door de rand van de stad. Niet het centrum zelf, maar die plekken waar Brussel uitwaaiert naar Vlaanderen en waar het stedelijke en het landelijke elkaar raken. Dat spanningsveld interesseert mij enorm. Toen ik de kans kreeg om een nieuwe fotografische reeks te maken, dacht ik: waarom niet letterlijk de grens volgen? Niet als politiek verhaal, maar als visuele zoektocht. Ik wilde weten of zo’n

administratieve lijn ook zichtbaar wordt in het landschap.’

Hoe ben je te werk gegaan?

‘Ik heb eerst de volledige grens nauwkeurig op kaart gezet. Die blijkt 75,3 kilometer lang te zijn. Vervolgens heb ik die grens volledig afgewandeld, in vijf etappes. Dat was een soort prospectie. Ik maakte nog niet de definitieve foto’s, maar ging op zoek naar interessante plekken. Pas daarna ben ik teruggekeerd met mijn camera om gericht te fotograferen, op het juiste moment van de dag en met het juiste licht.’

Je noemt jezelf een fotografische spoorzoeker. Wat bedoel je daarmee?

‘Ik zoek naar sporen van iets wat op het eerste gezicht onzichtbaar lijkt. Een grens is uiteindelijk een administratief gegeven. Je verwacht niet noodzakelijk dat je die kunt zien. Daarom ging ik op zoek naar visuele ankers: aanwijzingen in het landschap die verraden waar die grens loopt. Dat kunnen verschillen zijn in wegdek, straatmeubilair, infrastructuur of bebouwing. Als fotograaf heb ik zulke zichtbare aanknopingspunten nodig.’

Was je verrast door wat je aantrof?

‘Absoluut. Mijn grootste vrees was dat de grens visueel saai zou zijn. Maar het tegenovergestelde bleek waar. Vaak kun je de grens opvallend goed zien. Soms verandert het asfalt plots in kasseien. Elders zie je dat Vlaanderen andere paaltjes gebruikt dan Brussel. Op sommige plaatsen loopt de grens letterlijk door een straat, een tuin of zelfs een gebouw. Dat leverde veel meer visuele sporen op dan ik had verwacht.’

Een van de meest opvallende plekken was Kraainem. Wat trof je daar aan?

‘Daar stootte ik op een sociale woonwijk die letterlijk tegen de grens ligt. Wat bijzonder is: de wijk ligt lager dan het omliggende Vlaamse landschap. Vlaanderen ligt er als het ware hoger achter een muur. Die muur houdt niet alleen de grond tegen, maar

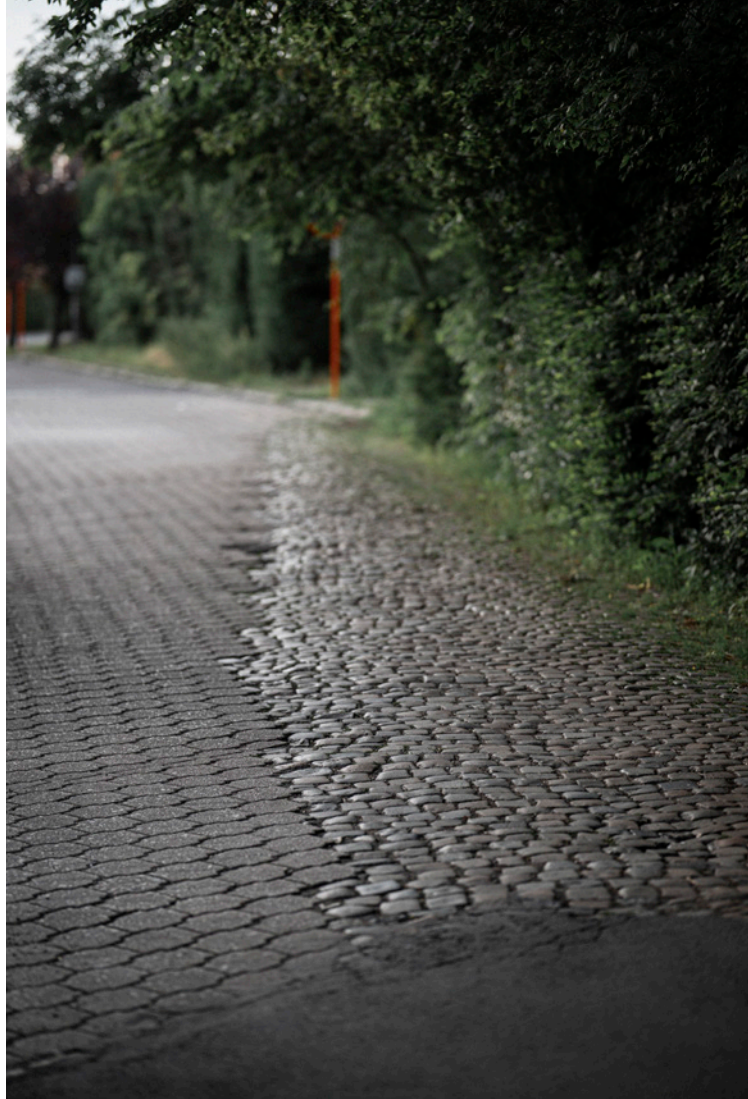


Filip Claessens:

‘De grens verstopt zich niet, ze poseert. Soms elegant, langs de oevers van de Linkebeek, waar het water al eeuwen een scheiding maakt die de politici later netjes overnamen. Soms bruusk, waar asfalt plots overgaat in kassei, of waar een straat doodloopt in het niets alsof ze het zelf ook niet meer wist. En soms ronduit bizar: paaltjes midden in een bos, keurig op een rij, als bewakers van de grens of soms bots je letterlijk op een muur. Wat ik ook ontdekte: de grens liegt. Het stedelijk weefsel houdt niet netjes op waar Brussel ophoudt. De Rand is soms meer stad dan de stad. Brussel soms meer landelijk dan stukken van de Rand.’



⬆ Dakloze-settlement op de grens. Postweg.
Vlezenbeek-Anderlecht (Erasmus)



⬆ Het wegdek toont de grens in de Moortebeekstraat.
Dilbeek-Anderlecht

werkt ook als een sterk beeld. Je krijgt bijna het gevoel dat twee werelden naast elkaar bestaan. Voor een fotograaf is dat natuurlijk fascinerend.

Welke patronen ontdekte je tijdens je tocht?

‘Wat me vooral opviel, is dat bepaalde functies opvallend vaak langs de grens liggen. Sociale woonwijken bijvoorbeeld. Maar ook kerkhoven. Verschillende Brusselse begraafplaatsen bevinden zich vlak tegen de gewestgrens. Hetzelfde geldt voor grote ziekenhuizen zoals Erasmus en Sint-Luc. Die liggen allemaal net binnen Brussel, maar flirten letterlijk met de grens. Dat zijn geen conclusies waar ik vooraf naar op zoek was. Ze kwamen vanzelf naar boven tijdens het wandelen.’

Wat vertellen die plekken volgens jou over de grens?

‘Dat de grens veel meer is dan een lijn op een kaart. Ze beïnvloedt hoe ruimte

gebruikt wordt. Je merkt dat functies die veel plaats vragen – ziekenhuizen, woonwijken, kerkhoven – vaak naar de rand verschuiven. De grens blijkt dus niet alleen administratief aanwezig, maar ook ruimtelijk en sociaal.’

Speelt je eigen achtergrond mee in die fascinatie?

‘Zeker. Ik ben afkomstig uit de regio Genk, een stad van migratie en industrie. Ik heb er het grootste deel van mijn schooltijd doorgebracht, van 1993 tot 2001. De jaren die je vormen als tiener en prille twintiger. Ik kom eigenlijk uit een klein Vlaams dorpje, maar Genk was mijn eerste kennismaking met de grotere wereld: minder duidelijk gedefinieerd. Dat heeft me gevormd. En nu ik terugkijk, daar was ook zo’n contrast. Het veilige landelijke dorp en dan de industrie met zijn sites, een totaal andere wereld. Misschien verklaart dat ook waarom ik in Vilvoorde woon en me zo aangetrokken voel tot dit gebied. Ik herken er iets van die spanning die ik uit Genk ken.’

Wat zocht je uiteindelijk in deze reeks?

‘Eigenlijk zocht ik naar de stad die uitbreekt. Naar die plekken waar Brussel niet meer helemaal Brussel is en Vlaanderen nog niet helemaal Vlaanderen. Dat zijn overgangszones, rafelranden, plekken vol contrasten. Voor een fotograaf zijn dat vaak de interessantste gebieden.’

Welke conclusie trek je uit het project?

‘Fotografisch gezien heb ik ontdekt dat een grens veel zichtbaarder kan zijn dan je denkt. Sociaal gezien zag ik hoe bepaalde functies zich langs die lijn verzamelen. En visueel vond ik vooral een landschap vol aanwijzingen, toevalligheden en contrasten. Ik ben die grens beginnen bewandelen uit nieuwsgierigheid. Uiteindelijk bleek ze een verrassend leesbaar verhaal te vertellen.’ ●

Bekijk de volledige fotoreportage



Week van het Nederlands illustreert
veelzijdigheid van het Nederlands

‘Het bewijs dat onze taal leeft’

**Taal beweegt. Van mond naar mond. Van boek naar podium.
Van straat naar klaslokaal. Taal beweegt mensen door te
raken, te troosten, tot denken aan te zetten en hun leefwereld
te vergroten. Daarom is het thema van de Week van het
Nederlands dit jaar *Taal in beweging*.**

TEKST Michaël Bellon – FOTO Filip Claessens

De Week van het Nederlands werd in 2015 voor het eerst georganiseerd door de Taalunie, de organisatie die op wetenschappelijk, beleidsmatig en promotioneel vlak met zowat alle aspecten van de Nederlandse taal bezig is. In Nederland, Vlaanderen en Brussel staat het Vlaams-Nederlands Huis deBuren in voor de campagne, die ook tal van partnerorganisaties verzamelt om de veelzijdigheid van het Nederlands in de kijker te zetten.

Geen statisch gegeven

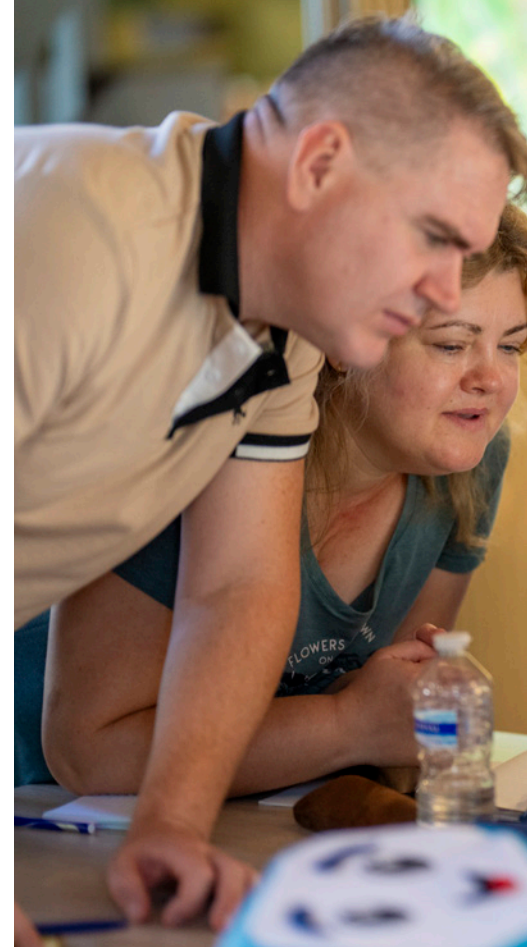
‘Met de thema’s belichten we telkens een ander aspect van onze taal’, zegt Lien Vanden Bossche van deBuren. ‘Veel mensen denken bij taal aan grammatica, spelling of school. Maar taal is een deel van onze identiteit. We leven in taal en zijn door taal met elkaar verbonden. Taal is een belangrijk onderdeel van ons leven, ook al zijn we ons daar niet altijd van bewust. *Taal in beweging* geeft aan dat taal geen statisch gegeven is. Met

de Week van het Nederlands willen wij onze taal vieren.’

Veel initiatieven

De Week van het Nederlands is vooral een samenwerkingsverband en een platform voor activiteiten van culturele instellingen, bibliotheken, scholen, leesclubs of schrijfdocenten. deBuren en de Taalunie stellen elk jaar twee bekende *ambassadeurs* aan die de Week van het Nederlands promoten.

Vanden Bossche: ‘Sinds 2019 belichamen die ambassadeurs ons jaarthema. Uit Vlaanderen is dat dit keer Maud Vanhauwaert; De Nederlandse ambassadeur is Roan Kasanmonadi. Die is behalve dichter, spoken word-artiest en danser ook psychiater, wat natuurlijk ook een heel talig beroep is. Maud Vanhauwaert kan je aan het werk zien met haar performance *Letter maar op*. Roan Kasanmonadi komt op 13 oktober naar Brussel met *Liefste Dagboek*, een evenement over dagboeken met onder meer Joke van



Leeuwen, maar ook gewone deelnemers die zich voor 29 september inschrijven om dagboekfragmenten voor te lezen.’

Andere blikvangers van de Week van het Nederlands zijn de Taalkrant, de Taalquiz en natuurlijk het afsluitende Taalfeest. Vanden Bossche: ‘De Taalkrant is een instrument waar vooral scholen mee aan de slag gaan, maar eigenlijk kan iedereen meedoen aan de creatieve taalopdrachten die je er in terugvindt. Het gaat over het gebruik van jongerentaal, haiku’s schrijven, enzovoort. Sinds vorig jaar is er ook een online versie – de interactieve Taalkrant –, waarin heel veel wordt verzameld: blogs over taal, taalpodcasts, lesmateriaal, een kleine quiz, informatie van onze ambassadeurs, ... De Week barst een beetje uit haar voegen omdat steeds meer organisaties het dan over het Nederlands willen hebben. Een mooi bewijs dat onze taal leeft.’ Voor dit en andere evenementen zoals het Fabel Fest, de Schrijfwijzen, podcasts, de Reinaard-performances van Tom Lanoye neem je best een kijkje op de website.

10 TOT 18 OKT
Week van het Nederlands
www.weekvanhetnederlands.org



⌚ Oefenles Nederlands in GC de Bosuil met Babel.

Maud Vanhauwaert, ambassadeur Week van het Nederlands

'Papier, podium en publieke ruimte'

Vanhauwaert publiceerde dichtbundels, zoals *Wij zijn evenwijdig* en *Het stad in mij*, dat voortvloeide uit haar Antwerpse stadsdichterschap. Maar ook de roman *Tosca*, het kinderboek *Tussen Ons*, en recent een selectie cursiefjes uit *De Morgen Leven in mootjes*. Met Paddegragt organiseert ze literaire evenementen.

De drie p's

'Ik kan mij helemaal vinden in het thema van de Week', zegt Vanhauwaert, 'omdat ik mij graag op verschillende terreinen beweeg. Op papier, op het podium en in de publieke ruimte. Als kind al bracht ik graag gedichten op een podium. Toen al was ik blijkbaar gefascineerd door wat er gebeurt als je een tekst losweekt van het blad. Lezen doe je alleen; op het podium is er plots die confrontatie met het publiek en de kracht van het moment. Aanvankelijk bracht ik vooral teksten van anderen; pas als twintiger ben ik zelf veel gaan schrijven. Als stadsdichter van

Antwerpen (2018-19) rekte ik de grenzen nog wat verder op. Toen stelde ik me de vraag: wat gebeurt er als je poëzie naar de publieke ruimte brengt op plekken waar je haar helemaal niet verwacht? Zo blijf ik spelen met de spanning tussen tekst en context.'

Vanhauwaert neemt de taal mee in een geel koffertje dat haar vaak vergezelt. 'Dat koffertje draag ik al jarenlang met mij mee. Ik vind het prettig om licht te reizen. Verwacht dus geen grote decors van mij. Ik maak graag gebruik van de collectieve verbeelding. Het koffertje heeft een wisselende inhoud: dichtbundels, een paar poëzieobjecten en soms eens een goocheltruc. Ook voor de nieuwe voorstelling *Letter maar op* neem ik mijn koffertje mee. Samen met een zak vol letters van het alfabet. Het idee is dat de toeschouwers mij telkens een nieuwe letter mogen aanreiken. Bij elke letter hoort een tekst uit mijn werk, die ik dan breng. Met alle gekozen letters bouwen we samen een nieuw woord. Tijdens de tournee maak ik zo een woordenboek van neologismen die het publiek heeft verzonnen. Het format is vooral een speelse manier om gevarieerde teksten te kunnen delen met een breed publiek. Door de verrassingscomponent wordt er ook elke keer subtiel een andere rode draad door de voorstelling geweven.'

'Babel' verbindt taalkansen Nederlands

'Knuffel stimuleert zichtbaarheid en samenwerking'

Ook in de Vlaamse Rand is er aandacht voor de Week van het Nederlands. Om in de kijker te zetten wat er het hele jaar door allemaal gebeurt rond het Nederlands creëerde vzw 'de Rand' Babel, een vrolijk en tastbaar figuurtje dat rond reist.

'De Week van het Nederlands is voor onze regio een cadeau dat we ten volle willen benutten', zegt Wendy Beerens, stafmedewerker taalpromotie bij vzw 'de Rand'. 'Voor 'de Rand' is het evident om de Week van het Nederlands in de kijker te zetten en er samen iets groots van te maken. Het hele jaar door organiseren we veel rond taal: taallessen, sportieve doe-oefenkansen, een activiteit in de bibliotheek of taalkansen op een speelplein.'

'Uit onze contacten met de lokale besturen en de organisaties die in onze regio oefenkansen Nederlands organiseren, is Babel voortgekomen als een positief en verbindend initiatief waarmee we zichtbaar maken wat verschillende partners zoals een integratiedienst, cultuurhuis, bibliotheek, CVO, buurtwerking of jeugddienst allemaal doen op het vlak van taal. Het nodigt partners en lokale besturen uit om met elkaar in verbinding te treden en stimuleert verdere samenwerking.'

'We hebben mensen die Nederlands leren het ontwerp en de naam laten kiezen. Het resultaat is een knuffel in de vorm van een tekstballon, die ook bij volwassenen aanslaat. Babel is met de hand gemaakt in een naaiatelier in Beersel. Babel is dus het resultaat van een coöperatief proces.' Babel zal tijdens de Week van het Nederlands zichtbaar maken waar je taalkansen kan vinden: conversatie in de keuken, ouder-kindactiviteiten, babbeltuurtjes, taalpunten en voorleesmomenten.

'Zo goed als alle gemeenten van de Vlaamse Rand doen mee, met daarnaast ook Halle of organisaties als Avansa Halle-Vilvoorde. Zij zullen de taalkansen Nederlands in hun gemeente in de kijker zetten met foto's, filmmateriaal en collages op sociale media, met Babel als blikvanger. Hoe ze dat doen, ligt bij hen. De ene gemeente wil misschien oefenkansen voor volwassenen of spontane taalkansen voor kinderen in de kijker zetten, terwijl de andere op die manier op zoek gaat naar vrijwilligers of deelnemers voor een activiteit.' ●

De kroonjuwelen van Ganshoren en Jette

Het Moeras van Ganshoren en de wijde omgeving is steeds meer een begrip in natuurminnende kringen. Het is al decennia lang een kleine zone met hoge natuurwaarden, en bij uitstek een wandelgebied als je de parken in de buurt meerekent. De jongste jaren investeert Leefmilieu Brussel in de opwaardering van de ecologische troeven, en dat is er aan te zien.

TEKST Herman Dierickx – FOTO Filip Claessens

Voor de duidelijkheid: je bevindt je hier in een lange, smalle zone van de Molenbeekvallei. Van oost naar west gaat het respectievelijk om het Dielegembos, het Koning Boudewijnpark (zones I, II en III), het Moeras van Jette (ontoegankelijk wegens te kwetsbaar), het Poelbos, het Laarbeekbos, de nieuwe begraafplaats van Ganshoren, en ten slotte het Moeras van Ganshoren.

Spontane ontwikkeling kansen geven

Om de ecologische troeven van respectievelijk het Moeras van Ganshoren (11 hectare) en het Moeras van Jette (10-tal hectare) te versterken keurde Leefmilieu Brussel in 2023 een door specialisten opge maakt beheerplan goed. De uitdrukkelijke bedoeling is om het beheer van deze Natura 2000-zone – ze geniet Europese bescherming wegens de hoge natuurwaarden – te verfijnen zodat de lokale biodiversiteit er op vooruit gaat. In grote lijnen komt het er op neer dat de min of meer beboste zones een *nulbeheer* krijgen. Daarmee wil de beheerder de spontane ontwikkeling van een elzen-wilgenbroekbos alle kansen geven. De nog aanwezige en ooit aangeplante populieren sterven af, en in de plaats komt de prille, natuurlijke bosontwikkeling op gang. Omdat het om zeer natte zones gaat, is de opkomst van wilgensoorten en zwarte els de logische start van zo'n specifieke moerasbosbiotoop. De aanwezige graslanden krijgen een uitgekiend maaibeheer over zich heen om verbossing en verzuivering tegen te gaan. De combinatie van broekbos en natte

graslanden is een voltreffer voor kwaliteitsvolle natuurontwikkeling.

Een boost van insecten

De twaalf vleermuissoorten varen er alvast wel bij, want de insectenfauna krijgt een ongeziene boost. Vleermuizen leven uitsluitend van insecten, vandaar... De decennialange aanwezigheid van de ringslang is een opsteker van formaat. De iconische soort zal door bijkomende maatregelen in de wijde omgeving zo goed als zeker uitbreiden naar andere gebieden. Een voorbeeld daarvan vind je in de bedrijvenszone van Zellik, vlak naast de Ring. Daar zijn broedhoppen aangelegd waar dit reptiel haar eitjes kan deponeren. Het industriegebied zet in op meer natuurlijke vegetaties op de bedrijfsterrainen, waardoor een meer natuurlijke vegetatie ontstaat die ten goede komt aan de insecten die nectar en stuifmeel zoeken op de aanwezige bloemen. Een aangepaste maai-cyclus herleidt het vroegere gazonbeheer tot enkele maaibeurten per jaar, met afvoer van de vegetatie. Daardoor verschaalt de bodem en vestigen zich steeds meer bloemplanten waar nog meer insecten op afkomen. Het zet een halfnatuurlijke cyclus in gang waarbij de biodiversiteit uitbreidt.

Neem je tijd om te observeren

Je kan in alle vermelde gebieden wandelen, van zonsopgang tot zonsondergang. Op de meeste plaatsen vind je een combinatie van natuur- en cultuurwaarden; in het Moeras van Ganshoren ligt de nadruk op

de natuurwaarden. Elk seizoen kan je er allerlei dier- en plantensoorten observeren, tenminste als je je gedeisd houdt en op de paden blijft. Buiten de hondenweiden moeten de viervoeters aan de leiband, en het is ten strengste verboden om vuur te maken en te roken. Tijdens de verkenning half juni heerste een hittegolf, maar het weerhield de blauwe reiger, de torenvalk en heel wat libellensoorten niet. De grote kattenstaart begon net te bloeien, bramensoorten waren over hun hoogtepunt en de zwartkopgrasmus kweelde zijn onophoudelijke, stevige zang. De Molenbeek lag er mooi bij, en door de regen oogde alles fris en groen. Er waren dag- en nachtvlinders te zien en zelfs enkele paddenstoelsoorten. Er waren weinig wandelaars die de *canicule* trotseerden en toch voelde het hier duidelijk frisser aan dan bijvoorbeeld aan de ingang van de Tentoonstellingslaan; natuur als airco, zo iets. Als je de volledige zone bewandelt, ben je meer dan een halve dag zoet met het Moeras van Ganshoren als, jammer genoeg, te kleine afsluiter. Neem je tijd. Je staat verbaast wat er zoal passeert en welke planten bloeien, in vrucht staan of nog naar hun hoogtepunt moeten. Wat een zalig schouwspel is dat toch.' ●

Het Moeras van Ganshoren

★★★★★

Troeven

- veel afwisseling in de Molenbeekvallei met graslanden, jonge en oude bossen, de Romeinse villa, het kerkhof, speelplekken, hondenweiden
- redelijke bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Minpunten

- de echte natuurplekken blijven klein alsof ze samengedrukt zijn in een smalle strook aan de spoorweg
- het lawaai van de stad is nooit ver weg
- het water van de beek is nog steeds ondermaats





PORTRETTE – GEMENGDE GEVOELENS

Geboren in het buitenland, wonen in de Rand.
Hoe voelt dat?



FAVORIETEN VAN

Ain Nor Hassan

MOOISTE PLEK IN MALEISIË

De Petronas Twin
Towers in Kuala
Lumpur, met
452 meter indruk-
wekkend hoog.

FAVORIET GERECHT

Nasi lemak,
rijst gekookt
in kokosmelk.

MOOISTE HERINNERING AAN MALEISIË

Met kinderen spelen
aan de oever van de
rivier Parit Semarak.

moeder.' Ook voor Queisha zijn de reizen naar Maleisië telkens een bijzondere ervaring. Hoewel ze de taal van haar familie niet spreekt, voelt ze een verbondenheid. Een band die de lands- en taalgrenzen overstijgt.

Jezelf bevrijden

Tijdens de coronapandemie begon Ain Nor te schilderen. Talent voor tekenen en feeling voor kleuren had ze al als kind. Alleen had ze in haar jongere jaren onvoldoende tijd om die talenten te ontwikkelen. 'Schilderen is voor mij een manier om mijzelf te bevrijden van alles wat mijn energie weerhoudt om te stromen. Die bevrijding heeft zowel een fysieke als een emotionele dimensie. Het is een beetje zoals wanneer je na een werkdag je werkkledij uittrekt, je make-up verwijderd en je meest comfortabele kleren aantrekt. Je geeft jezelf de vrijheid om helemaal jezelf te zijn. Niets moet, alles kan. Daarnaast helpen mijn schilderijen mij om de pijnlijke momenten uit mijn verleden onder ogen te zien, zodat ze mijn leven niet langer beheersen. Ik wil geen slachtoffer zijn van mijn verleden. Ik wil de levensenergie in mij voluit laten stromen, zodat ik het leven hier en nu ten volle kan ervaren. In het Engels vatten ze dat mooi samen: *to go with the flow*.'

Vergeet niet waar je vandaan komt

Naast Engels en Nederlands spreekt Ain Nor ook Bahasa, de officiële taal van Maleisië. 'Met sommige uitdrukkingen in je moedertaal groei je op. Vaak besef je pas later welke impact ze op je hebben. Zo is er een bekende uitdrukking die ons eraan herinnert nooit te vergeten waar we vandaan komen, wil je jezelf niet verliezen.'

Ook schilderen helpt Ain Nor om de verbinding met zichzelf niet te verliezen. 'We leven in een wereld waarin mensen steeds meer van zichzelf vervreemden. Ja, dankzij de technologie hebben we meer dan ooit mogelijkheden om met elkaar verbonden te zijn en toch voelen we ons steeds vaker verloren en ontheemd. Als kunstenaar wil ik mijn stem over dat soort maatschappelijke fenomenen laten horen. We dragen allemaal verantwoordelijkheid voor de wereld waarin we leven en de wereld die we aan onze kinderen nalaten. Elk van ons heeft een stem. Laat haar horen.' ●

Elk van ons heeft een stem

'Laat je energie in het nu stromen', zegt Ain Nor Hassan. Het is haar manier om het verdriet uit het verleden los te laten en het heden te omarmen.

TEKST Nathalie Dirix – FOTO Filip Claessens

In 2013 verliet Ain Nor Hassan haar geboorteland Maleisië. Het was de liefde voor een Belgische man die haar naar Tervuren bracht. 'Het is niet evident om je familie en vrienden achter te laten. En ook al ben ik vandaag gescheiden, toch plan ik niet terug te keren. Hoe zou ik dat kunnen, nu ik een dochter van 13 jaar heb die hier naar school gaat en helemaal ingeburgerd is? Onze plek is in België.'

In harmonie met jezelf

Ain Nor leidt een druk leven. Overdag werkt ze als kledingconsulente voor een bekend modemerkt. Daarnaast zorgt ze voor haar

dochter Queisha. De tijd die overblijft, besteedt ze aan schilderen. 'Ik leef intussen acht jaar zonder partner. Eerlijk gezegd: ik heb geen haast om met iemand samen te wonen. Alleen met mijn dochter leven geeft mij innerlijke rust. Met de jaren ben ik de harmonie die ik in mezelf heb gevonden steeds meer als een luxe gaan beschouwen.'

Een keer per jaar reist Ain Nor naar Maleisië om haar moeder en familie te bezoeken. 'Mijn mama is tachtig. Als alleenstaande moeder van zeven kinderen heeft ze een hard leven geleid. Ik heb veel respect voor haar en wil haar, zolang ze nog bij ons is, regelmatig zien. Je hebt maar één